

Lara Gregl
Mikołaj J. Tomaszuk

REPUBLIKA LITWY W PRZEDEDNIU PREZYDENCJI W RADZIE UNII EUROPEJSKIEJ W DRUGIEJ POŁOWIE 2013 ROKU

Od 1 lipca 2013 roku Republika Litewska obejmie swoje pierwsze przewodnictwo w Radzie Unii Europejskiej. Będzie to trzecia od wejścia w życie Traktatu z Lizbony trio-prezydencja, a także prezydencja piątego państwa członkowskiego, które przystąpiło w 2004 roku do UE. Analizując prace poprzednich trio-prezydencji, można wskazać na szczególne cechy, które nadawały zarządzaniu projektem europejskim ciekawych atrybutów. Po pierwsze, w ramach trio Hiszpania, Belgia, Węgry mogliśmy obserwować przewodnictwo Hiszpanii, która przygotowywała się do modelu nicejskiego, a z chwilą wejścia w życie Traktatu z Lizbony jednym z ważniejszych działań hiszpańskiego MSZ była korekta kalendarza prezydencji, który musiał uwzględnić zmiany zasad jej funkcjonowania. Z kolei Belgia, która w tamtym czasie biła rekordy w braku konsensusu co do wyboru nowego rządu po wyborach parlamentarnych, stylem swojej prezydencji pośrednio wskazała docelowy jej model, uwzględniający zmianę składu Rady Europejskiej i nowe uprawnienia wysokiego przedstawiciela. Kolejne trio, które inaugurowała Polska, za nadrzędny cel postawiło walkę ze skutkami unijnego kryzysu. Działania ratunkowe mogły być jednak utrudnione i pozbawione wpływu wszystkich członków Unii, gdyż przez cały rok za sterami Rady stali premierzy państw spoza strefy euro. Dlatego niepisany priorytet tej trójki, z Cyprzem włącznie, było utrzymanie unijnej zasady solidarności, zapobiegającej działaniom fragmentaryzującym projekt europejski oraz konieczna ścisła współpraca z Niemcami, Francuzami i Brytyjczykami – głównymi pomysłodawcami scenariusza wyjścia strefy euro z kryzysu. Niekwestionowanym elementem determinującym kalendarz i priorytety tej trio-prezydencji, był kryzys nie tylko strefy euro, ale również ten związany z niemożnością rozszerzenia o Bułgarię i Rumunię

strefy z Schengen, czy też kryzys zaufania związany z kryzysem gospodarczym w UE. Ponadto w kalendarz polskiej prezydencji zostały wpisane zastępstwa wysokiej przedstawiciel na wielu forach związanych z polityką zagraniczną. Ten element kalendarza potwierdził się podczas przewodnictwa Danii w RUE. Administracja krajowa została dodatkowo obciążona sprawami związanymi z planowaniem i przygotowaniem spotkań oraz konieczną współpracą z Europejską Służbą Działań Zewnętrznych. Działo się to przede wszystkim ze względu na będącą w ciągłej instytucjonalizacji Europejską Służbę Działań Zewnętrznych. Działalność tego trio pokazuje również duże zróżnicowanie państw, ich aspiracji, pomysłów na integrację europejską, które w momencie przystąpienia do uzgodnień 18-miesięcznego planu działania Rady muszą znaleźć wspólne punkty widzenia na określone kwestie. Praktyka pokazuje jednak, że plan traci na znaczeniu z chwilą inauguracji trio-prezydencji. Niezmiernie ważną rolę w tym działaniu odgrywa w dalszym ciągu Sekretariat Generalny Rady. Państwa nastawione na sukces swej prezydencji nie powinny zatem wszystkich spraw ze swej agendy oddawać do koordynacji SG Rady, gdyż to ogranicza ich wpływ i utrudnia zgranie całości spraw.

Duże zróżnicowanie w gronie „polskiego trio” przełożyło się w praktyce na pomniejszenie znaczenia wspólnego programu w sytuacji, gdy każde z państw powinno koordynować jego implementację. Inna ważna uwaga, płynąca z doświadczeń poprzedników Litwy w fotelu prezydencji, wskazuje na ograniczenie agendy do spraw zaliczanych do katalogu *low politics*. Bynajmniej nie oznacza to koncentracji tylko na politykach sektorowych, ale ścisłą współpracę z RE i wysokim przedstawicielem, celem wsparcia ich prac. Ponadto działając na styku uprawnień przewodniczącego Rady Europejskiej, wysokiego przedstawiciela i Rady Europejskiej, ministrowie spraw zagranicznych Polski i Danii koordynowali większość spotkań unijnych ministrów spraw zagranicznych lub też stali na czele delegacji UE do państw spoza jej granic¹.

Interesująca uwaga płynąca zarówno z doświadczeń Polski, jak i Danii to to, że zmiana rządu bezpośrednio przed prezydencją lub też wybory parlamentarne w jej trakcie nie wpływają na prezydencję na tyle, aby zagrozić jej stabilności. Zastanawiano się nad tym na Litwie przed ostatnimi wyborami parlamentarnymi, które w tym państwie odbyły się na jesieni 2012 roku.

Trio, na którego czele stoi Irlandia, wykazuje wiele ciekawych cech, które zachęcają do śledzenia działań podejmowanych kolejno przez Irlandię, Litwę i Grecję. Warto też zwrócić uwagę na to, że w gronie tym jest państwo najczę-

¹ M. Jensen, P. Nederguard, *Erfolgreiche Koordination in turbulenten Zeiten, die dänische Ratspräsidentschaft im ersten Halbjahr 2012*, „Integration”, 2012, nr 4.

ściej oskarżane o rozpętanie kryzysu w strefie euro. Następne trio inaugurują Włochy, z trudną sytuacją gospodarczą i mało interesującymi perspektywami na powrót na ścieżkę wzrostu gospodarczego. Dlatego też politycznym liderem tego trio może okazać się Litwa. Co prawda jeszcze na początku roku można było przypuszczać, że to Irlandia ponownie zapisze swoją kartę prezydencką dobrymi opiniami na temat współpracy z PE i KE w przedmiocie Wieloletnich Ram Finansowych, jednak ostatnie zamieszanie z budżetem unijnym raczej pozbawia to państwo ostatnich szans na uratowanie swego wizerunku politycznego. Irlandia oraz Litwa mają już za sobą falę kryzysu gospodarczego i dzięki działaniom kolejnych rządów w latach 2006–2009 szybko powróciły na drogę wzrostu gospodarczego. Na przykład Litwa osiągnęła w I kwartale 2013 roku najlepszy wśród krajów bałtyckich PKB w wysokości 3,1% (rdr)². Pomimo, że nie należy do strefy euro, już dzisiaj zapowiada chęć akcesji do grona państw eurolandu na początku 2015 roku³. Daje tym samym wyraźny sygnał, że jako państwo sygnatariusz paktu Euro-plus za chwilę będzie gotowa na wejście do grona głównych decydentów politycznych i gospodarczych w UE.

Przedmiotem półrocznych badań, których wyniki tu prezentujemy były przygotowania Litwy do sprawowania jej pierwszego przewodnictwa w Radzie. Kierunek badań wytyczały pytania badawcze: Jaki wpływ na litewską prezydencję będą miały zmiany wprowadzane do systemu instytucjonalnego UE na podstawie Traktatu z Lizbony, a także praktyka poprzednich prezydencji? Jak przygotowania do prezydencji wpłyną na europeizację litewskiej administracji i system koordynacji polityki europejskiej? W jaki sposób rząd Litwy informuje o zbliżającej się prezydencji? Czy między Polską a Litwą dochodzi do spotkań roboczych, których celem jest wymiana dobrych praktyk? Jak mogą się kształtować priorytety litewskiej prezydencji? Co może mieć na nie wpływ? Były także pytania dotyczące priorytetów, a mianowicie: W jakim stopniu Litwa może wykorzystać okazję prezydencji w Radzie, do promowania i realizowania własnych interesów na szczeblu unijnym? Jak będą się

² Na podstawie komunikatu PAP z 13 maja 2013 r.

³ Co prawda w świetle zaleceń Rady z maja 2013 roku ta perspektywa wydaje się być bardziej odległą, chociażby ze względu na fakt, że Rada w ocenie konwergencji Litwy zaleciła 7 działań do wdrożenia. Wśród nich są następujące: zapewnienie konsolidacji finansowej, reforma systemu emerytalnego, redukcja wysokiej stopy bezrobocia wśród osób nisko wykwalifikowanych, czy też zwiększenie włączenia społecznego. Por. Zalecenia Rady w sprawie krajowego programu reform Litwy z 2013 r. oraz zawierające opinię Rady na temat przedstawionego przez Litwę programu konwergencji na lata 2012–2016, COM(2013)365 final, Bruksela, dnia 29.V.2013 r. Wg „Europolitics” Litwa odnotowuje 6% wzrost gospodarczy; 3,4% inflacji oraz bezrobocie na poziomie 10,2%. Por. „Europolitics”, Summer 2013, Issue 1, s. 80.

przedstawiały relacje interesów unijnych do interesów narodowych? Z jakimi państwami Litwa będzie współpracowała przy realizacji priorytetów? Z jakimi państwami z regionu Morza Bałtyckiego będzie współpracowała przy realizacji konkretnych priorytetów? Czy obserwując dotychczasowe przygotowania do prezydencji w Radzie, można przewidywać, że będzie to prezydencja wiarygodna, skuteczna i efektywna?

W toku badań sformułowano hipotezy badawcze. Pierwsza dotyczyła roli, jaką Litwa odgrywa w regionie i w UE. Litwa jako państwa nadbałtyckie, znacznie wcześniej dotknięte kryzysem i zwalczające jego skutki w ramach trio z państwami o złej kondycji finansów publicznych ma okazję do liderowania w trio i podniesienia swej pozycji w UE na następne lata. Kształt prezydencji Litwy będzie w znaczący sposób determinowany uwarunkowaniami lizbońskiego modelu prezydencji, jak i ukształtowanej praktyki działań w ramach dwóch poprzednich trio. Należy się więc spodziewać prezydencji ambitnej, współpracującej z czołowymi graczami unijnej polityki, w tym również z Komisją Europejską. Sukces litewskiej prezydencji zarówno pod względem administracyjnym, jak i politycznym będzie zależał od ścisłego współdziałania z „dużymi” państwami UE, zwłaszcza z Niemcami i z Polską, które mogą wspomóc Litwę przy wypełnianiu funkcji cichego lobbysty interesów narodowych.

Z drugiej strony sukces będzie też możliwy dzięki współpracy instytucjonalnej na szczeblu unijnym. Można przypuszczać, że kluczową rolę będzie odgrywała tutaj Komisja Europejska, i może zechcieć wykorzystać pierwsze przewodnictwo Litwy i słabą pozycję Grecji do wzmocnienia swego autorytetu politycznego. Największym sukcesem dla narodowej polityki litewskiej będzie realizacja priorytetów energetycznych. Zaś największą presję Litwa będzie odczuwała przy realizacji priorytetu związanego z Partnerstwem Wschodnim. Kluczową rolę cichego koordynatora przygotowań Litwy odgrywa prezydent tego państwa Grybauskaite, która, kierując się doświadczeniem byłego komisarza UE, jak i czołowego krajowego polityka, stara się równoważyć priorytety prezydencji, zachowując balans między sprawami krajowymi i tymi wynikającymi z agendy brukselskiej. Z punktu widzenia polskich doświadczeń, płynących ze sprawowania prezydencji, nie należy się spodziewać częstych interakcji na oficjalnym szczeblu międzyrządowym, mających za cel przekazanie polskiego *know how* litewskiej administracji. Administracja litewska będzie sobie zdawała sprawę ze swej roli podczas prezydencji i dołoży wszelkich starań, aby polityka informacyjna była odpowiednio wcześniej przygotowana do komunikowania o przygotowaniach, priorytetach i litewskim pomysłem na pogrążoną kryzysem UE.

1. UWARUNKOWANIA INSTYTUCJONALNE. FUNKCJE PREZYDENCJI

Podczas polskiego przewodnictwa w Radzie Unii Europejskiej nasze służby prezydencji musiały przygotować około 400 spotkań w Polsce i prawie 2000 spotkań w Brukseli. Tylko w Polsce na spotkania poszczególnych grup roboczych, spotkań eksperckich i innych swój anons zgłosiło ponad 30 000 osób, dla których przygotowano 10 000 przetłumaczonych stron różnych dokumentów i zaangażowano 1160 tłumaczy z 30 języków. Działania te miały miejsce podczas 184 dni przeznaczonych na prezydencję. Trzeba zaznaczyć, że w II połowie roku czas ulega zawsze skróceniu ze względu na tradycyjne sierpniowe wakacje i zimową przerwę w pracy. Okres 6 miesięcy ulega więc skróceniu do 4,5 miesiąca, przy tej samej liczbie spotkań i spraw, które koordynuje państwo prezydencji w I połowie roku. Duńska prezydencja z kolei w swoim kalendarzu zamieściła około 1480 spotkań w Brukseli, jak i w Luksemburgu. 46 z nich odbyło się na szczeblu ministerialnym, 71 na szczeblu ambasadorów. W 160 spotkaniach, które odbyły się w Danii, wzięło udział łącznie około 10 268 osób. Prezydencja odbyła 85 oficjalnych spotkań na różnym szczeblu w Parlamencie Europejskim⁴.

Autorzy wielu opracowań analizujących liżboński model prezydencji nie są jednoznacznie przekonani co do tego, czy zakres jej wpływu na bieżące sprawy unijne jest ograniczony kompetencjami Przewodniczącego Rady Europejskiej i wysokiego przedstawiciela, czy też uległ tylko częściowemu ograniczeniu, a państwo prezydencji dzięki sprawnemu zarządzaniu procesem legislacyjnym może odnieść sukces dobrze zdefiniowanych priorytetów⁵. Należy zwrócić uwagę na fakt, że nowa prezydencja zmieniła swoją rolę w odniesieniu do koordynacji prac Rady i Rady Europejskiej oraz w zakresie polityki zagranicznej. Co prawda reforma traktatowa UE wskazywała już wcześniej docelowy model trio-prezydencji, ale trzeba pamiętać, że zasadniczej zmianie formalnej zostały poddane zarówno Rada, jak i Rada Europejska, a także obszar koordynacji polityki zagranicznej. Były to wcześniej główne wyznaczniki nie tylko roli i przekazu prezydencji, ale również jej kalendarza i priorytetów. Zmiany mające wpływ na ustalanie i bieżącą ewaluację kalendarza prezydencji, jej agendy, powodowały konieczność opracowania reguł przejścia

⁴ M. Jensen, P. Nederguard, *Erfolgreiche Koordination...*, op. cit., s. 266.

⁵ Ciekawych refleksji dostarcza opracowanie Janusza Węca i Józefa Fiszer. Zob.: J. Węc, *Pierwsza polska prezydencja w Unii Europejskiej. Uwarunkowania; Procesy decyzyjne; Osiągnięcia i niepowodzenia*, Księgarnia Akademicka, Kraków 2012; J. Fiszer (red.), *Prezydencja Polski w Radzie Unii Europejskiej*, Wydawnictwo Naukowe Instytutu Studiów Politycznych Polskiej Akademii Nauk, Warszawa 2012.

traktatowego, co mogło rozszerzać margines niepewności co do realnego kształtu przewodnictwa.

Nowy model prezydencji wskazuje na konieczność szukania innych niż dotychczas, bardziej subtelnych narzędzi realizacji swoich interesów i określa rolę państwa jako cichego reprezentanta interesów narodowych. Janusz Węc wskazuje na ulegające ograniczeniu w stosunku do nicejskich realiów traktatowych funkcje reprezentacyjną, koordynacyjną i planistyczną. Zaś większą rolę odgrywają funkcje administracyjna i mediacyjna⁶. Pomimo tych zmian w dalszym ciągu każde państwo przygotowuje i realizuje kalendarz swojej prezydencji. Ma możliwość ustalania agendy, jej strukturyzację, czy wręcz wykluczanie określonych punktów. Prezydencja jest okresem dużej odpowiedzialności za sprawy unijne i szczególnej uwagi środków masowego przekazu. Może budować prestiż i status państwa lub go rujnować. Ma wpływ na układ interesów państw członkowskich⁷. W dalszym ciągu, zwłaszcza dla państw po raz pierwszy sprawujących przewodnictwo w Radzie, jest ono przedsięwzięciem politycznym, skutkującym na różnych płaszczyznach zarówno w polityce wewnętrznej, jak i zagranicznej⁸. Ponadto zwolennicy „silnej” prezydencji nie zapominają iż, Rada jest najważniejszym organem decyzyjnym i ustawodawczym w Unii Europejskiej, a to w najwyższym stopniu działa na korzyść prezydencji⁹.

Uwarunkowania traktatowe, jak i te nieformalne, które „wypracowują się” w toku działań kolejnych prezydencji, mają wpływ na dobór tematów będących priorytetami trójpaństwa. Irlandia, Litwa i Grecja uchwaliły program osiemnastomiesięcznej prezydencji w grudniu 2012 roku¹⁰. Dokument zawierał raczej ogólne cele każdej z polityk Unii Europejskiej, co do których te trzy państwa członkowskie wypracowały jeden plan działania. Przyjęcie wspólnego programu ma pomóc w osiągnięciu większej spójności prac Rady i nadać im docelowo lepszą niż dotychczas spójność. Oprócz ustalenia agendy, przewodnictwo spełnia jeszcze inne funkcje, w tym mediacyjną i symboliczną¹¹. Ze względu na to, że w Radzie Unii Europejskiej bardzo rzadko odbywają się głosowania

⁶ J. Węc, *Pierwsza polska prezydencja...*, op. cit., s. 23.

⁷ K. Szczerski (red.), *Skuteczność polskiej prezydencji w Unii Europejskiej. Z założenia, cele i ich realizacja*, Księgarnia Akademicka, Kraków 2012, s. 10.

⁸ Ibidem, s. 10.

⁹ J. Węc, *Pierwsza polska prezydencja...*, op. cit., s. 30.

¹⁰ Program trójprezydencji jest dostępny na stronie internetowej <http://register.consilium.europa.eu/pdf/en/12/st17/st17426.en12.pdf>

¹¹ A. Jaskulski, *Struktura i funkcje prezydencji w Radzie Unii Europejskiej*, [w:] *Przewodnictwo państwa w Radzie Unii Europejskiej – doświadczenia partnerów, propozycje dla Polski*, Z. Czachór, M. Tomaszuk (red.), WNPiD UAM, Poznań 2009, s. 47–57, s. 53 i 56.

– w około 10–12% przypadków¹², najlepszą metodą decyzyjną okazuje się oparty na wspólnym mianowniku politycznych celów wszystkich graczy – konsensus. Do tego konsensusu ma prowadzić przewodnictwo, uwzględniające różne interesy państw członkowskich. Państwo, które spełnia funkcję przewodnictwa, musi więc działać w interesie europejskim. Warto jednak wspomnieć, że: *...promowanie własnych specyficznych interesów oraz właściwe wykonywanie funkcji 'honest broker' i bezstronnego mediatora nie stoją w całkowitej opozycji...*¹³. Odpowiedź na pytanie, czy przewodnictwo może realizować własne interesy w ramach priorytetów na poziomie Rady UE, zależy od tego, czy uda mu się przekonać inne państwa członkowskie do korzyści płynących z takiego działania dla całej Wspólnoty. Państwo, sprawując prezydencję w Radzie Unii Europejskiej, musi więc spełniać funkcję mediacyjną pomiędzy instytucjami unijnymi, ale również w ramach poszczególnych formacji Rady. Dbając o realizację poszczególnych dossiers legislacyjnych, przewodnictwo musi uwzględnić to, że Parlament Europejski w większości inicjatyw ustawodawczych współdecyduje z Radą Unii Europejskiej. Pamiętała o tym Polska i Dania. To ostatnie państwo odbyło 85 oficjalnych wizyt w PE, zaś Polska regularnie organizowała spotkania z euro parlamentarzystami pt. „Meet a presidency”. Dlatego działania wynikające z praktyki poprzednich prezydencji będą wskazywały na to, że obecność prezydencji w Parlamencie Europejskim nie może się ograniczać tylko i wyłącznie do przedstawienia priorytetów podczas lipcowej sesji, i na wysłuchaniu debaty kończącej prezydencję podczas sesji grudniowej¹⁴. Ponadto, jak uczy doświadczenie polskiej prezydencji, a także praktyka i nieformalne uwarunkowania zwykłej procedury prawodawczej¹⁵, sukces prezydencji jest nierozłącznie związany z prowadzeniem konstruktywnego dialogu z Komisją Europejską. Dlatego Litwa intensywnie współpracuje z Komisją Europejską przy przygotowaniu prezydencji¹⁶. Litwa, w przekonaniu przewodniczącego KE, ma gwarantować implementację inicjatyw Komisji, współpracę z nią przy

¹² Ibidem, s. 53.

¹³ Ibidem, s. 54.

¹⁴ Ibidem, s. 55.

¹⁵ Zob. m.in. Współpraca Prezydencji z Parlamentem Europejskim, Urząd Komitetu Integracji Europejskiej, Departament Polityki Integracyjnej, Źródło własne; *Przewodnik po zwykłej procedurze ustawodawczej*, Urząd Oficjalnych Publikacji UE, Bruksela 2010.

¹⁶ J.M.D. Barroso, *Statement by President Barroso following the meeting of the European Commission with the Prime Minister of Lithuania, Mr Algirdas Butkevičius*, Komunikat Komisji Europejskiej (SPEECH/13/361) z dnia 24 kwietnia 2013 r. Przemówienie dostępne na stronie internetowej http://europa.eu/rapid/press-release_SPEECH-13-361_en.htm

mediacji między Parlamentem i Radą, zapewnić zgodę dla będących w toku procedowania w Komisji inicjatyw ustawodawczych oraz nadać nowy impuls dla działań w ramach wschodniego wymiaru polityki sąsiedztwa.

Funkcja symboliczna oznacza „wzmocnienie pozycji danego przywódcy w UE oraz w jego państwie”¹⁷. Dla Litwy, podobnie jak dla każdego nowego państwa członkowskiego, które pierwszy raz staje za sterami Rady, przewodniczenie tej instytucji będzie ważne z punktu widzenia wykreowania wyobrażenia o Litwie, jej polityce europejskiej i przyszłych planach związanych z członkostwem w UE.

Prezydencja jest również wydarzeniem społecznym. Angażuje w swój przebieg obywateli, chociażby poprzez akcje promocyjne i imprezy towarzyszące. Dlatego też okres prezydencji może zmienić nastawienie społeczeństwa litewskiego wobec Unii Europejskiej. Może to być wzajemna wymiana, jak stwierdził dr Ramunas Vilpisauskas, dyrektor Instytutu Stosunków Międzynarodowych i Politologii Uniwersytetu Wileńskiego: *Jest możliwe, że będą też korzyści w tym sensie, że opinia publiczna na Litwie będzie coraz bardziej świadoma europejskich tematów i opinia publiczna w innych państwach członkowskich będzie coraz bardziej świadoma Litwy jako partnera UE*¹⁸. Najważniejsze korzyści z prezydencji, według niego, wzbogacą doświadczeniem europejskim administrację publiczną Litwy.

Wydaje się, że już przed rozpoczęciem prezydencji może wzrastać świadomość Litwinów o Unii Europejskiej, jak i mieszkańców innych państw członkowskich o Litwie. Dla przykładu, Polska na długo przez swą prezydencją uruchomiła portal internetowy www.prezydencjaue.gov.pl. Przygotowała również wiele akcji promujących nasz kraj. Zaś Dania angażowała swoimi priorytetami prasę krajową i międzynarodową, kierując się daleko idącą otwartością. Standardem były codzienne konferencje prasowe, również przy wykorzystaniu wideokonferencji łączących Kopenhagę z Brukselą¹⁹.

W wybranych tytułach prasowych i zachodnioeuropejskich portalach internetowych pojawiają się artykuły o prezydencji litewskiej, komentarze związane z nadaniem międzynarodowej nagrody Karola Wielkiego Prezydent Grybauskaite w Akwizgranie²⁰. Uzasadniając swą decyzję o nadaniu tej presti-

¹⁷ A. Jaskulski, *Struktura i funkcje prezydencji...*, op. cit., s. 56.

¹⁸ Własne tłumaczenie z angielskiego. M. Cherkasau, *Lithuania looking ahead*, „The Baltic Times”, 3.IV.2013, <http://www.baltictimes.com/news/articles/32776/> [dostęp 8.V.2013].

¹⁹ M. Jensen, P. Nederguard, *Erfolgreiche Koordination...*, op. cit., s. 267.

²⁰ Na przykład K. Brill, *Beliebteste Zuchmeisterin*, „Süddeutsche Zeitung”, nr 103 z 4–5 maja 2013 r.; C. Volkery, *Litauens Präsidentin Grybauskaite: „Früher war Brüssel die*

zowej nagrody, kapituła orderu wskazała na zaangażowanie pani Grybauskaitė dla integracji europejskiej i pokonywanie kryzysu z wyraźną strategią i dużą dyscypliną²¹. Prezydent Grybauskaitė jest znana z surowej polityki gospodarczej, dzięki której udało się uratować Litwę z kryzysu gospodarczego²². Media nazywają ją „magnolią stali” (*steel magnolia*)²³ albo „mistrzyni dyscypliny” (*Zuchtmeisterin*)²⁴. Chociaż prezydent Grybauskaitė nie należy do żadnej partii, jest kojarzona z konserwatywną częścią sceny politycznej. W wywiadzie dla „Spiegel Online” wyraziła pełną lojalność z kanclerz Angelą Merkel. Podkreśliła przy tym zarówno swoje proeuropejskie nastawienie, jak i przekonanie o konieczności oszczędzania w UE²⁵.

Można wnioskować, że dla prezydencji litewskiej szczególnie ważne będą zwłaszcza funkcje symboliczne i mediacyjne. Ze względu na tok pracy poprzednich prezydencji funkcja planistyczna będzie ograniczona, aczkolwiek nie niemożliwa. Litwa nadal ma wpisane w kalendarz spotkań i kalendarz pracy około 90 określanych jako trudne, dossier legislacyjne; około 1600 spotkań na wysokim szczeblu oraz około 100 „trudnych” grup roboczych²⁶. W swym oświadczeniu przewodniczący Komisji Europejskiej Barroso wyraźnie podkreśla, że Litwa nie ma wielu możliwości, żeby wysunąć własne priorytety na pierwszy plan. Barroso wskazuje na konieczność ukończenia projektów poprzednich prezydencji, przede wszystkim ze względu na wieloletni budżet, na kryzys gospodarczy oraz na wybory do Parlamentu Europejskiego: *...musimy doprowadzić do zakończenia niezmiernie fundamentalnych procesów legislacyjnych, które już*

Zielscheibe, heute ist es Merkel”, „Spiegel Online”, 26.IV.2013, <http://www.spiegel.de/politik/ausland/litauens-praesidentin-grybauskaitė-verteidigt-sparkurs-in-eurokrise-a-896614.html> [dostęp 30.IV.2013].

²¹ Internationaler Karlspreis zu Aachen, *Begründung des Direktoriums der Gesellschaft für die Verleihung des Internationalen Karlspreises zu Aachen an die Präsidentin der Republik Litauen Dr. Dalia Grybauskaitė*. Dostępne na stronie internetowej http://www.karlspreis.de/aktuelles/karlspreis_2013.html

²² Tabela Eurostatu pokazuje zarys wzrostu PKB państw członkowskich w okresie 2004–2014. W 2009 r. PKB Litwy wynosił –14,8 i w 2010 r. już 1,5, <http://epp.eurostat.ec.europa.eu/tgm/table.dotab=table&init=1&plugin=1&language=en&pcode=tec00115> [dostęp 20.VI.2013].

²³ L. Jegelevicius, *How far will low-budget airline carry the Steel Magnolia?*, „The Baltic Times”, 25.IV.2013, <http://www.baltictimes.com/news/articles/32901/> [dostęp 8.V.2013].

²⁴ K. Brill, *Beliebteste...*, op. cit.

²⁵ C. Volkery, *Litauens Präsidentin...*, op. cit.

²⁶ R. Watson, *Cutting a dash on the European scene. Lithuania takes EU Presidency role for first time*, „EuroPolitics”, Summer 2013, s. 55.

zostały rozpoczęte²⁷. Z jednej strony pokazuje to, że Litwa ma stosunkowo ograniczony wybór w zakresie ustalenia agendy. Jednocześnie może to być szansa, żeby dobrze skończyć ważne projekty, lub nadać im nowych impulsów i przez to budować wizerunek Litwy w UE.

Kwestią otwartą jest odpowiedź na pytanie, co gwarantuje sukces litewskiej prezydencji? Co może prowadzić do realizacji i implementacji litewskich priorytetów? Najpierw należy wspomnieć, że model trio-prezydencja ma nie tylko gwarantować koherencję Rady na zewnątrz, ale również do wewnątrz, ma też włączyć w kooperatywną współpracę trzy państwa prezydenckie. W obecnej trio-prezydencji znajdują się dwa państwa, które walczą z kryzysem gospodarczym i finansowym mają jeszcze przed sobą. Są to powracająca na ścieżkę wzrostu Irlandia i nadal odstająca od pozostałych państw strefy euro – Grecja. Sytuacja społeczna, gospodarcza i polityczna w Grecji wciąż napawa niepokojem, i nikt nie wie, kiedy ponownie się ustabilizuje. Dlatego Litwa, która jako pierwsze państwo z byłego Związku Radzieckiego przejmuje przywództwo w Radzie UE, prawdopodobnie nie może liczyć na pomoc swoich partnerów z trio. Można jednak przypuszczać, że Litwa będzie jedynym państwem tej trio-prezydencji, które ma taką wewnętrzną siłę, że będzie wiarygodnie wykonywać funkcję koordynatora prac RUE.

Ciężar tej odpowiedzialności może pozwolić na zaprezentowanie autorskiego stanowiska Litwy, na zyskanie kilku punktów w unijnej architekturze koalicyjnej. Tym bardziej należy ściśle współpracować z Komisją Europejską i z Parlamentem Europejskim oraz znaleźć silnych sojuszników wśród państw członkowskich. Podobnie, jak dla wszystkich nowych członków UE, sukces litewskiej prezydencji w Radzie UE będzie więc w dużym stopniu zależał od zdolności orientowania się w systemie UE, od efektywności litewskiej polityki europejskiej²⁸.

2. PRZYGOTOWANIA LITWY DO OBJĘCIA PREZYDENCJI W RADZIE UE

Główny ciężar koordynacji przygotowań Litwy do sprawowania prezydencji w Radzie UE spoczywa na Ministerstwie Spraw Zagranicznych. Korpus prezydencji obejmuje 1400 osób. Zespół ten będzie ściśle współpracował ze Stałym Przedstawicielstwem Litwy, które, zgodnie z brukselskim modelem

²⁷ Własne tłumaczenie z j. angielskiego. J.M.D. Barroso, *Statement by President Barroso...*, op. cit.

²⁸ Eine Gesprächsrunde, *Ambitionierte Pläne- harte Realität. Die neuen EU-Mitglieder und die Ratspräsidentschaft*, „WeltTrends”, maj/czerwiec 2011, s. 70–82.

prezydencji, będzie głównym ośrodkiem koordynacji. Koszty związane z przygotowaniem do prezydencji, jak i jej koordynacją, wyniosą około 62 mln euro, co w porównaniu z wydatkami Polski, sięgającymi 115 mln euro, jest bardzo oszczędnym budżetem prezydencji²⁹. Dla porównania Dania w prace powołanego na okoliczność prezydencji Centrum Koordynacji, Komunikacji i Logistyki zaangażowała blisko 40 osób. Ponadto do 156 osób liczył team duńskiego Przedstawicielstwa. Co do kosztów, prezydencja duńska bywa określana „razową”³⁰ i kosztowała tylko 35 mln euro. Co w porównaniu ze 115 mln euro kosztów Polski oraz 171 mln euro kosztów Francji wydaje się być niską kwotą.

Litwa, przejmując przewodnictwo w Radzie, będzie miała za sobą prawie 10-letni staż członkowski w UE. Z pewnością był to okres uczenia się zasad członkostwa, testowania wielu koalicji politycznych, np. w sprawie reformy traktatowej, partnerstwa wschodniego, polityki rozszerzenia, polityki budżetowej, polityki energetycznej czy też ożywienia Strategii na rzecz Morza Bałtyckiego.

Pobieżna analiza systemu koordynacji polityki europejskiej na Litwie (por. rysunek 1) pokazuje wiele zbieżnych punktów charakterystycznych dla państw systemów parlamentarno-gabinetowych. Zaliczyć do nich należy koordynację prac Rady, która spoczywa na premierze państwa i jego rządzie. Elementem spajającym działania poszczególnych ministerstw jest funkcjonowanie Rządowej Komisji ds. Europejskich. Docelowo ciało to może być głównym komitetem sterującym działaniem Stałego Przedstawicielstwa. Może warto byłoby skorzystać z modelu polskiego, w ramach którego prace Komitetu ds. Europejskich zostały zawieszony podczas polskiego przewodnictwa na rzecz wprowadzenia bardziej elastycznej formuły koordynacyjnej pod nazwą KWP – ZWIAD – Komitet wspomagający do spraw Prezydencji Rzeczypospolitej Polskiej w Radzie – Zespół wczesnego informowania i analizowania dossier europejskiego³¹. Spotkania gremium odbywały się przynajmniej dwa razy w tygodniu w Kancelarii Prezesa Rady Ministrów. Wachlarz spraw podejmowanych na posiedzeniach był bardzo szeroki: począwszy od spraw

²⁹ V. Pop, *Lithuania faces record legislative load for EU presidency*, <http://euobserver.com> [dostęp 4.VI.2013].

³⁰ *Schwarzbrot Präsidentschaft*, por. M. Jensen, P. Nederguard, *Erfolgreiche Koordination...*, op. cit., s. 269.

³¹ W skład gremium weszli: Przewodniczący – Sekretarz ds. Europejskich; Wiceprzewodniczący – Minister – Członek Rady Ministrów; dwóch przedstawicieli szefa KPRM; po jednym przedstawicielu MG, MF, MSWiA; Przedstawiciel Polski w Coreper I i Coreper II.

organizacyjno-logistycznych skończywszy na bieżącym monitorowaniu realizacji zakładanych priorytetów, ustalaniu taktyki negocjacyjnej, rozwiązywaniu sytuacji kryzysowych zagrażających naruszeniu interesów Polski³².

W odróżnieniu od modelu prezydencji mieszanej, i to w dodatku realizowanej zgodnie z zasadą region po regionie plus stolica, Litwa, jako państwo nieduże, z ograniczoną liczbą urzędników będzie wdrażać brukselski model prezydencji z małymi wyjątkami. Dlatego Stałe Przedstawicielstwo powinno odgrywać ważną rolę nie tylko na etapie samego przewodnictwa, ale również przygotowań do tego wydarzenia. Interesującym z tego punktu widzenia rozwiązaniem i rekomendacją dla litewskich partnerów było powołanie przez polskich koordynatorów przy premierze tzw. zespołu koordynującego – Meeting Planning Coordinator – MPC³³. Jego zadaniem było opracowanie oraz aktualizacja kalendarza posiedzeń grup roboczych, obsługa ich posiedzeń oraz posiedzeń rad sektorowych, zapewnienie tłumaczeń, współpraca z SG Rady i KE oraz koordynacja współpracy w ramach polskiego i poprzedniego trio, zwłaszcza ze Stałymi Przedstawicielstwami tych państw³⁴.

Warto zwrócić uwagę na fakt, że w odróżnieniu od polskiego modelu koordynacji i reprezentacji na forach UE, Litwę na forum Rady Europejskiej reprezentuje każdorazowo prezydent państwa. Oprócz tego, prezydent Litwy była w latach 2004–2009 komisarzem w UE, najpierw w zakresie edukacji i kultury, a potem w sprawach budżetu i finansów. W 2005 roku została wybrana jako „komisarz roku”, a w 2009 roku została w bezpośrednich wyborach prezydentem Litwy, z wynikiem 70% poparcia³⁵. Rola prezydent Litwy jest też kluczowa z punktu widzenia przygotowań do prezydencji. Stanowi bowiem element kontynuacji w chwili zmiany rządu pod koniec 2012 roku oraz nadaje priorytetom litewskim europejskiego szlifu.

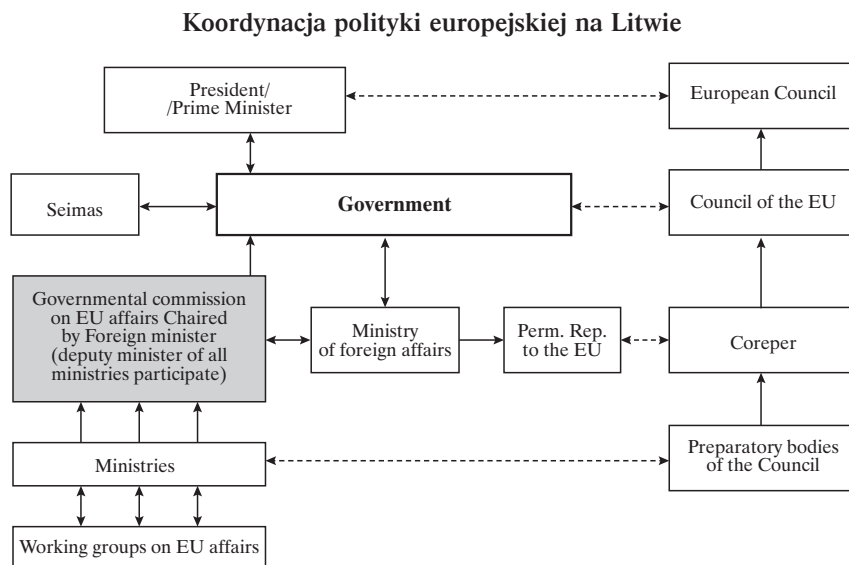
³² *Przewodnictwo Polski w Radzie Unii Europejskiej. Raport końcowy z przygotowania i sprawowania prezydencji*, s. 38 i nast.

³³ Podobne rozwiązania stosowały Niemcy w I połowie 2007 roku.

³⁴ *Przewodnictwo Polski w Radzie Unii Europejskiej. Raport końcowy...*, op. cit., s. 27.

³⁵ Pokazuje to, że zarówno w polityce europejskiej, jak i na Litwie, prezydent Grybauskaitė jest szanowana. Z okazji nadania jej nagrody Karola Wielkiego, podkreśliła, że rozumie to jako odznaczenie dla całej Litwy i dla całego regionu bałtyckiego. Wydaje się, że ona spróbuje wysunąć na pierwszy plan specyficzną historię Litwy, która była najpierw historią cierpienia, a potem historią sukcesu, aby się wypowiedzieć za integracją europejską poprzez współistnienie dyscypliny budżetowej i rozwoju gospodarczego. Dyskurs Grybauskaitė pokazuje w tym sensie wzajemną wymianę funkcji symbolicznej przywództwa w Radzie UE. Szerzej Internationaler Karlspreis zu Aachen..., op. cit.

Rysunek 1

Źródło: Coordination of European Union Affairs in Lithuania, <https://ilooha.amu.edu.pl/source/index.php> [dostęp 2.II.2013].

W trakcie prowadzonych przez nas badań nie było sposobności, by ustalić z jaką częstotliwością polscy urzędnicy zaangażowani w prezydencję z II połowy 2011 roku są proszeni o podzielenie się praktyczną wiedzą płynącą ze swoich doświadczeń. Pomimo pytania na ten temat ze strony litewskiej nie otrzymano żadnej odpowiedzi. Pomocne było tu polskie Ministerstwo Spraw Zagranicznych, Ośrodek Debat Międzynarodowych.

Do współpracy na linii Polska–Litwa mogło dochodzić przynajmniej na dwóch płaszczyznach: formalnej i nieformalnej. Pierwsza powinna służyć do uzgodnień co do treści priorytetów, zwłaszcza spraw związanych z jesiennym, wileńskim szczytem Partnerstwa Wschodniego oraz zasad dystrybucji środków z nowej perspektywy unijnej. Druga, nieformalna to lobbing za polskimi sprawami na poziomie grup roboczych Rady i Komisji, ale także „sprzedaż” polskiego *know how* na prezydencję. Do spotkań na oficjalnym szczeblu, których przedmiotem było przygotowywanie się Litwy do prezydencji, doszło między Prezydentem Rzeczypospolitej i Prezydent Litwy już w styczniu podczas obchodów Rocznicy Odrodzenia Litwy, oraz w czerwcu 2013 roku podczas szczytu prezydentów państw Europy Środkowej i Wschodniej. Na szczeblu technicznym prywatną wizytę na Litwie złożył odpowiedzialny za naszą prezydencję minister Mikołaj Dowgielewicz, a pod koniec maja mini-

ster Piotr Serafin, który spotkał się w Wilnie z głównym doradcą prezydent Litwy Jovitą Neliupsienė³⁶. Prezydencja Litwy była też tematem rozmów podczas XV posiedzenia Polsko-Litewskiej Komisji Międzyrządowej ds. Współpracy Transgranicznej, która 20–21 maja 2013 roku odbyła się w Białymstoku. Współprzewodniczący Komisji wyrazili nadzieję na sukces Litwy w kwestiach związanych z bezpieczeństwem energetycznym, Partnerstwem Wschodnim, implementacją Strategii UE dla Regionu Morza Bałtyckiego i pogłębionej współpracy regionalnej oraz skutecznej ochrony granic zewnętrznych UE³⁷.

3. PRIORYTETY LITEWSKIEJ PREZYDENCJI W RADZIE UE

Litewska prezydencja w Radzie UE wiąże się z różnymi wyzwaniami. Po pierwsze odbywa się pod znakiem zmian instytucjonalnych: w czerwcu 2014 roku będą wybory do Parlamentu Europejskiego, w efekcie których zostanie wyłoniona nowa Komisja Europejska. Po drugie dwa główne priorytety wyznaczyła bieżąca sytuacja w UE, a są to m.in. walka z kryzysem gospodarczym i finansowym oraz przyjęcie budżetu na lata 2014–2020. W pojawiających się w prasie paneuropejskiej opracowaniach dotyczących litewskiej prezydencji wskazuje się również na inne zagadnienia stanowiące agendę Litwy na II półrocze 2013 roku³⁸. Wśród nich znajdują się m.in. implementacja efektów prac Komisji ds. Konstytucyjnych PE w sprawie zasad wyborów do PE w 2014 roku, szczyt Partnerstwa Wschodniego w Wilnie, podczas którego może dojść do podpisania umowy o stowarzyszenie Ukrainy z UE, oraz podpisanie takiej samej umowy z Mołdawią³⁹. W kontekście Partnerstwa Wschodniego wskazuje się również na stosunki Litwy z Białorusią i na ich podstawie ocieplenie relacji tego państwa z Unią Europejską⁴⁰. Spoglądając na czas, w którym Litwa stanie

³⁶ Komunikat Biura Rzecznika Prasowego Ministerstwa Spraw Zagranicznych RP, z dnia 24 maja 2013 r.

³⁷ Pkt. 1. Inauguracja posiedzenia; wystąpienia Współprzewodniczących Komisji, Protokół z XV posiedzenia Polsko-Litewskiej Komisji Międzyrządowej ds. Współpracy Transgranicznej, 21–22 maja 2013 r., Białystok, źródło własne.

³⁸ V. Pop, *Lithuania faces...*, op. cit.

³⁹ Podpisanie tych umów jest warunkowane wieloma czynnikami. Stowarzyszenie Ukrainy z UE jest coraz częściej uzależnione od reform wewnętrznych w tym państwie, zwłaszcza modernizujących system prawny. Zaś możliwość podpisania umowy stowarzyszeniowej czy też umowy o partnerstwie jest w dużej mierze uzależniona od wyników wyborów parlamentarnych w tym państwie.

⁴⁰ J.J. Laurinenaite Simeleviciene, *Litwa: Białorusini, ci wspaniali klienci*, tłum. J. Boczowska-Crettenand, <http://www.presseurop.eu> [dostęp 5.VI.2013].

na czele Rady, nie sposób również nie dostrzec wpływu na jej przebieg, jaki z pewnością mogą mieć wyniki wyborów parlamentarnych w Republice Federalnej Niemiec we wrześniu br.

Punkt wyjściowy dla priorytetów każdego z państw trio stanowi program trio-prezydencji⁴¹. Trójprezydencja Irlandii, Litwy i Grecji zamierza wzmocnić Unię Gospodarczą i Walutową, w szczególności chce zapewnić zgodę nad regulacjami wymaganymi do stworzenia Unii Bankowej. W dodatku celem jest implementacja mechanizmów sterowania gospodarczego, między innymi tzw. Europejskiego Semestru. Ponadto trio chce zwiększyć przejrzystość europejskich rynków finansowych, celem zapewnienia ochrony konsumenta. Szczególnie dużym wyzwaniem dla litewskiej prezydencji będzie uchwalenie wieloletnich ram finansowych do końca tego roku oraz przyjęcie wstępnych dokumentów kierunkowych, pozwalających na rozpoczęcie procedury podpisywania przez KE umów partnerstwa z poszczególnymi krajami. Wiąże się z tym cel kontynuacji programów europejskich oraz wykonywania instrumentu polityki spójności. Będzie również istniała konieczność wypracowania wstępnych reguł przejściowych między obecnymi a nowymi ramami finansowymi.

Litwa częściowo „odziedziczyła” te priorytety od poprzednich prezydencji. Zadaniem autorów niniejszego opracowania było skoncentrowanie się nad własnymi priorytetami Litwy. Jest to bowiem ten obszar, w którym przewodnictwo litewskie korzysta nie tylko z funkcji mediacyjnej i symbolicznej, ale także z funkcji ustalenia agendy.

Priorytety litewskiej prezydencji zostały zdefiniowane na nowo 17 kwietnia 2013 roku. Do tej daty na stronie internetowej prezydencji litewskiej w Radzie UE Litwa wyznaczyła cztery priorytety, oprócz zarządzania gospodarką, stabilności finansowej i ustalenia wieloletnich ram finansowych. Po pierwsze bezpieczeństwo energetyczne, szczególnie ukończenie prac nad wewnętrznym rynkiem energetycznym i zewnętrzną polityką energetyczną; po drugie efektywna implementacja strategii regionu bałtyckiego; po trzecie zbliżenie krajów Partnerstwa Wschodniego do UE i zakończony sukcesem szczyt Partnerstwa Wschodniego w Wilnie w listopadzie 2013 roku; po czwarte efektywne zarządzanie kontrolą granic UE. Jest to ciekawe, że w zmienionych priorytetach litewskich nie ma już mowy o implementacji strategii regionu bałtyckiego⁴².

⁴¹ Program trójprezydencji dostępny na stronie internetowej <http://register.consilium.europa.eu/pdf/en/12/st17/st17426.en12.pdf>

⁴² Priorytety litewskiej prezydencji w Radzie UE znajdują się na stronie internetowej prezydencji <http://www.eu2013.lt/en/documents/priorities/presidency-priorities>. Stan informacji z 22 maja 2013 r.

Nowy skład priorytetów jest podzielony na: wiarygodną Europę (Credible Europe), wzrastającą Europę (Growing Europe) i otwartą Europę (Open Europe). Pierwsze pojęcie dotyczy wiarygodności ekonomicznej, która ma być zapewniona poprzez wskazanie instrumentów zarządzania gospodarką, celem stabilizacji sytuacji finansowej i gospodarczej UE. Pojęcie wzrastającej Europy opisuje wzmocniany rynek wewnętrzny, który wspiera rozwój ekonomiczny oraz zwiększa poziom zatrudnienia. Prezydencja litewska chce zachęcać do innowacji i badań. Wspomina o dynamicznym rynku digitalnym, o rynku energetycznym i rozbudowie sieci energetycznej do końca 2015 roku. Pojęcie otwartej Europy obejmuje politykę wobec państw poza UE. Przede wszystkim chodzi o Partnerstwo Wschodnie, o proces rozszerzenia UE, o bezpieczeństwo granic i o wewnętrzną politykę energetyczną. Litwa chce poza tym promować wolny handel UE z takimi krajami, jak Stany Zjednoczone, Japonia i Kanada⁴³. Na końcu wspomina się jeszcze o wzmocnianiu Europejskiej Polityki Bezpieczeństwa i Obrony.

Większość autorskich priorytetów prezydencji litewskiej jest związana z położeniem geograficznym tego państwa. Litwa ma strategiczne interesy w regionie Morza Bałtyckiego, który tworzy z ośmioma państwami członkowskimi UE i z Rosją. Związany z regionem Morza Bałtyckiego jest również cel ukończenia sieci energetycznej na europejskim rynku wewnętrznym. Warto przypomnieć, że kraj ten nadal nie jest włączony do sieci o wysokim politycznym i strategicznym znaczeniu. Ponadto Litwa graniczy z Łotwą, Polską, Rosją (Kaliningrad) i Białorusią, a z tego wynikają strategiczne interesy w zakresie bezpieczeństwa, dotyczące zapewnienia kontroli granic oraz zbliżenia państw wschodnioeuropejskich, które się znajdują poza granicami Schengen. Stąd też wyznaczenie priorytetu zaangażowania w Partnerstwie Wschodnim, czyli w relacjach politycznych i gospodarczych z Ukrainą, Białorusią, Mołdawią, Gruzją, Azerbejdżanem i Armenią.

3.1. Litwa w regionie Morza Bałtyckiego

W nowej wersji priorytetów znajdują się wszystkie własne priorytety litewskie, oprócz implementacji strategii Morza Bałtyckiego. Taka zmiana może dziwić, skoro państwo to w latach 2003–2007 odnotowywało wzrost kontaktów handlowych drogą morską o 8%, zaś eksport z tego państwa, również dokony-

⁴³ Układ o wolnym handlu UE ze Stanami Zjednoczonymi jest obecnie negocjowany.

wany drogą morską, stanowi około 60% PKB⁴⁴. W tym kontekście nasuwa się pytanie, dlaczego właśnie ten punkt został usunięty? Analiza interesów, szans i wyzwań Litwy w stosunku do jej regionalnych sąsiadów stanowi warunek zrozumienia priorytetów litewskich w Radzie UE. Ponadto tematyka regionu Morza Bałtyckiego jest również związana z priorytetami zintegrowanymi w aktualnym programie prezydencji, czyli z polityką energetyczną, Partnerstwem Wschodnim i zabezpieczeniem granic UE.

Litwa jest jednym wśród dziewięciu państw leżących nad Morzem Bałtyckim, które ma duży potencjał turystyczny i ekonomiczny. Punktem wyjścia opracowania strategii regionu Morza Bałtyckiego była świadomość, że UE nie korzystała z potencjału tego regionu. Wręcz przeciwnie, region ten charakteryzują takie uwarunkowania, jak pogorszenie stanu Morza Bałtyckiego, bariery w handlu, niedostateczna sieć transportowa i problemy z zaopatrzeniem w energię. Z tego powodu w 2006 roku Parlament Europejski podejmował inicjatywę, aby zajmować się problematyką Morza Bałtyckiego i poprosić Komisję Europejską o wypracowanie strategii. W 2009 roku Komisja przedstawiła strategię, podkreślając, że: *region Morza Bałtyckiego jest obszarem wysoce zróżnicowanym pod względem gospodarczym, środowiskowym i kulturowym, a jednak jego państwa posiadają wiele wspólnych zasobów i wykazują znaczące współzależności*⁴⁵. Komisja wyznaczyła w tym dokumencie cztery wyzwania dla regionu Morza Bałtyckiego, czyli: *stworzenie warunków dla zrównoważonego środowiska, rozwój dobrobytu w regionie, wzrost dostępności i atrakcyjności regionu, zapewnienie bezpieczeństwa i ochrony w regionie*⁴⁶. Strategia regionu Morza Bałtyckiego miała koordynować działania w ramach istniejących instrumentów UE. Mimo planu działania i konkretnych projektów flagowych⁴⁷ ta strategia nie została poddana pełnej implementacji.

Można przypuszczać, że istnieje wiele powodów, które wyjaśniają brak implementacji strategii Morza Bałtyckiego. Jest to pierwsza strategia makro-

⁴⁴ J. Iwaniuk, *Ex-„Baltic tiger” on way to recovery. Need for structural reforms remains essential*, „Europolitics”, Summer 2013, s. 59.

⁴⁵ Komisja Europejska, *Komunikat Komisji do Parlamentu Europejskiej, Rady, Europejskiego Komitetu ekonomiczno-społecznego i komitetu regionów dotyczący Strategii Unii Europejskiej dla regionu Morza Bałtyckiego*, COM (2009/248/3), s. 2, http://ec.europa.eu/regional_policy/sources/docoffic/official/communic/baltic/com_baltic_pl.pdf [dostęp 22.V.2013].

⁴⁶ Ibidem, s. 3.

⁴⁷ Wszystkie dokumenty dotyczące strategii Morza Bałtyckiego są dostępne na stronie internetowej: http://ec.europa.eu/regional_policy/cooperate/baltic/documents_en.cfm#1

regionalna, która znajduje się między sferą narodową i supranarodową⁴⁸. Jest to innowacyjna strategia, która nie może być porównywana z poprzednimi sposobami współpracy regionalnej. Szansą i jednocześnie wyzwaniem jest z pewnością fakt, że strategia regionu bałtyckiego ma koordynować już istniejące instrumenty. Ponadto strategia nie dysponuje własnymi środkami finansowymi, instytucjonalnymi czy też prawnymi. W dodatku wydaje się, że region Morza Bałtyckiego walczy z podstawowym problemem: z jednej strony region ma wspierać i zwiększyć rozwój ekonomiczny, sieć transportu, mobilność i turystykę, a z drugiej strony prowadzi to do zagrożenia równowagi ekologicznej.

Na spotkaniu ministrów spraw zagranicznych Polski i Finlandii w lutym 2013 roku, Sikorski i Tuomioja zgodzili się na wspólne zarządzanie strategią Morza Bałtyckiego, celem chronienia jego stanu ekologicznego⁴⁹. Ponadto podkreślili konieczność ścisłej współpracy z Rosją w tym regionie: *Musimy rozszerzyć nasze zaproszenie o kooperacji, bazującą na wzajemnym zaufaniu, równości i dzielonych interesach, do sąsiadujących krajów, szczególnie do Rosji – głównym litoralnym aktorem*⁵⁰. Ta wypowiedź pokazuje, że różne nastawienia i polityki wobec Rosji są nadal kluczowym elementem konfliktów w regionie Morza Bałtyckiego. Mimo, że istnieją wspólne cele, sposób ich osiągnięcia różni wymienione państwa. Polityka zagraniczna Finlandii i Polski wobec Rosji stopniowo rozwija się. W 1999 roku Finlandia była inicjatorem wymiaru północnego, który obejmuje Rosję, Islandię, Norwegię i UE jako równoprawnych partnerów. Polska coraz bardziej angażuje się w uwzględnieniu interesów rosyjskich. Widać to na przykładzie Partnerstwa Wschodniego lub w ramach wspólnych spotkań z Niemcami i Rosją. Litwa, jak i pozostałe państwa bałtyckie, pokazuje jednak nadal antyrosyjskie nastawienia wynikające z historycznych doświadczeń. Z tego powodu Finlandia na przykład nie zaproponowała państwom bałtyckim przystąpienie do Północnej Unii Obrony i Polityki Zagranicznej, aby uniknąć możliwej prowokacji wobec Rosji. Pomysł tej Unii powstał w czerwcu 2009 roku i dotyczył Norwegii, Finlandii i Szwecji⁵¹.

⁴⁸ C. Schymik, P. Krümrey, *Eine Strategie für den Ostseeraum. Kerneuropa in der nördlichen Peripherie?*, SWP, Berlin 2009, s. 3.

⁴⁹ Euractiv, *EU-Russian cooperation needed to stop Baltic Sea becoming 'green soup'* z 21 lutego 2013 r., <http://www.euractiv.com/global-europe/lets-cooperate-russia-baltic-tur-analysis-517994> [dostęp 29.IV.2013].

⁵⁰ Ibidem. Własne tłumaczenie z j. angielskiego.

⁵¹ H. Mouritzen, *Russia as key to the Baltic Sea region*, Danish Institute for International Studies Brief., wrzesień 2009 r., s. 4.

Nasuwa się więc pytanie, czy Litwa mogłaby wiarygodnie zarządzać implementacją strategii Morza Bałtyckiego w ramach jej przewodnictwa w Radzie UE. Takie kraje, jak Niemcy, Polska i Finlandia mają świadomość integracji Rosji z działaniami w tym regionie. Kraje bałtyckie prowadzą nadal sceptyczną politykę wobec Moskwy. Wydaje się, że Litwa prawdopodobnie nie ma odpowiedniej siły politycznej, aby ożywić na nowo implementację strategii Morza Bałtyckiego w Radzie UE. Spotkanie ministrów zagranicznych Polski i Finlandii pokazuje ponadto, że sojusz tych państw zamierza reprezentować nową jakość we współpracy w regionie, aby działać w strukturach makroregionalnych i przezwyciężyć niezgodności między państwami graniczącymi. Polska i Finlandia widzą w tej współpracy korzyści dla całego regionu, w tym dla Rosji. W ich komunikacie zachęcają do tego, aby: *...myśleć w sposób makroregionalny, aby przezwyciężyć wyzwania przyszłości bez tabu i uprzedzeń...*⁵². Pokazuje to, że w tych strukturach makroregionalnych wola, interesy i koordynacja państw narodowych są decydującym elementem. Obecny kryzys gospodarczy bardzo utrudnia współpracę, mimo, że region ten dzięki ekonomicznie silnym krajom północnym stanowił w 2011 roku 11% PKB UE⁵³.

Można zatem przypuszczać, że opisane konflikty opóźniają implementację strategii Morza Bałtyckiego. Implementacja ta podczas przewodnictwa Litwy prawdopodobnie nie byłaby ani korzystna dla regionu, ani dla Litwy. Region nie spełniałby swojego celu, a Litwa straciłaby zaufanie ze strony pozostałych państw członkowskich. Nie może ona pełnić funkcji *honest broker*, jeżeli własne nastawienie wobec Rosji blokuje postęp w regionie. To z kolei źle świadczyłoby o Litwie, która przez to straciłaby siłę swej prezydencji.

Ścisłe związane z regionem Morza Bałtyckiego jest również litewski priorytet rozbudowy sieci energetycznej na rynku wewnętrznym.

3.2. Rozbudowa sieci energetycznej na rynku wewnętrznym oraz wzmacnianie zewnętrznej polityki energetycznej UE

Litwa jest nie tylko izolowana od wewnętrznego rynku energetycznego, ale także w wysokim stopniu uzależniona od dostaw energii. Ma znikome własne zasoby ropy i gazu. Posiada jedyną rafinerię ropy wśród państw bałtyc-

⁵² Własne tłumaczenie z j. angielskiego. Euractiv, *EU-Russian...*, op. cit.

⁵³ Baltic Development Forum, *State of the region report. The top of Europe bracing itself for difficult times. Baltic Sea Region Collaboration to sustain growth*, 2012, s. 10, http://www.bsr2012.eu/wp-content/uploads/BDF_SoRR_2012.pdf [dostęp 20.VI.2013].

kich, większość surowców energetycznych jest jednak importowana z Rosji⁵⁴. Poprzez zamknięcie elektrowni atomowej w Ignalinie na koniec 2009 roku zależność energetyczna Litwy jeszcze się zwiększyła. W 2009 roku uzależnienie od dostaw energii z Rosji wynosiło 51% całości źródeł energii. 17% energii pochodziło ze źródeł odnawialnych i 32% z energii atomowej⁵⁵. W 2010 roku uzależnienie od Rosji wynosiło 80%, energia ze źródeł odnawialnych 18%, a energia z importu energii od innych państw 2%. Litewskie Ministerstwo Energii opublikowało w 2011 roku wizję sytuacji Litwy na rynku energetycznym w 2020 roku⁵⁶. Celem jest zmniejszenie uzależnienia Litwy od jednego państwa dostaw energii, czyli dywersyfikacja źródeł energii. Ma to prowadzić do stabilniejszych i niższych cen (obecnie Litwa płaci ceny o jedną trzecią wyższe niż Niemcy⁵⁷), do zabezpieczenia dostaw energii oraz konkurencyjności rynku energetycznego. Konkretnie w 2020 roku zdywersyfikowany import energii ma wynosić łącznie 48%, z czego energia ze źródeł odnawialnych 23%, zaś energia jądrowa 29%.

Aby realizować swoje cele w zakresie polityki energetycznej, Litwa wypracowała konkretne projekty w ramach narodowej strategii niezależności energetycznej, które zostały przyjęte przez parlament litewski w czerwcu 2012 roku⁵⁸. Inaczej niż w przypadku implementacji strategii Morza Bałtyckiego, cele litewskie w zakresie polityki energetycznej pokrywają się z celami UE na wewnętrznym rynku energetycznym⁵⁹. Projekty litewskie wpisują się w strategię „Europa 2020” oraz w cele rozbudowy sieci energetycznej na rynku unijnym do 2014 roku i dywersyfikacji źródeł dostaw energii. Warto wspomnieć, że UE wyznacza cele w zakresie polityki energetycznej, jednak każde państwo samo decyduje, jak je osiągnąć, na przykład poprzez indywidualny wybór

⁵⁴ IEA, *Lithuania*, <http://www.iea.org/countries/non-membercountries/lithuania/> [dostęp 8.V.2013].

⁵⁵ Ministerstwo Energii Republiki Litwy, *National Energy Independence Strategy of the Republic of Lithuania*, przyjęta przez parlament litewski Seimas 26 czerwca 2012. Strategia dostępna na stronie internetowej: http://www.enmin.lt/en/activity/veiklos_kryptys/strateginis_planavimas_ir_ES/nes_project_2010_2050.php.

⁵⁶ Ibidem.

⁵⁷ Ministerstwo Energii Litwy, biuletyn informacyjny, s. 6, dostępny na stronie internetowej ministerstwa: http://www.enmin.lt/en/activity/veiklos_kryptys/strateginis_planavimas_ir_ES/NES_brochure_EN.pdf [dostęp 20.VI.2013].

⁵⁸ Ministerstwo Energii Republiki Litwy, *National Energy...*, op. cit.

⁵⁹ Zob. również: M. Buckens, *Lithuania's No 1 priority: Emerge from being a small energy Island*, „Europolitics”, Summer 2013, s. 62.

składu źródeł energii⁶⁰. Z perspektywy litewskiej prezydencji w Radzie UE, zwiększa to szansę uwiarygodnienia przewodnictwa w tym obszarze tematycznym. Włączenie Litwy do sieci energetycznej UE, dywersyfikacja źródeł energii oraz zwiększenie poziomu składu energii ze źródeł odnawialnych leżą zarówno w interesie litewskim, jak i unijnym. Realizacja i implementacja celów unijnych w zakresie polityki energetycznej jest więc dużą szansą dla Litwy, aby inteligentnie łączyć własne interesy z rolą przewodniczącego Rady. Państwa bałtyckie stanowią ostatnią „wyspę energetyczną”, której narodowym strategicznym celem jest integracja energetyczna. Wydaje się więc, że Litwa ma najlepsze warunki, aby skutecznie realizować wskazany priorytet.

Istnieją konkretne projekty w ramach planu włączenia rynku energetycznego państw bałtyckich (Baltic Energy Market Interconnection Plan – BEMIP). Według narodowej strategii niezależności energetycznej Litwa zamierza skończyć projekt „Nordbalt”, czyli budowę infrastruktury energii elektrycznej między Litwą i Szwecją, do 2015 roku⁶¹. Również w sektorze energii elektrycznej łączenie „LitPol Link1” między Litwą i Polską ma być ukończone do tego samego roku, a do 2020 roku „LitPol Link2”⁶². System transmisji w państwach bałtyckich musi być łączony z siecią Europy Kontynentalnej ENTSO-E⁶³. Obecnie istnieją jeszcze dwa projekty litewskie, które mają zwiększyć poziom bezpieczeństwa energetycznego: budowa terminalu LNG w Kłajpedzie oraz budowa nowej elektrowni atomowej. Do 2009 roku Litwa korzystała z jednej elektrowni jądrowej, jednak została ona wyłączona w ramach traktatu akcesyjnego z UE. 14 września 2012 roku odbyło się referendum w sprawie budowy nowej elektrowni atomowej Visaginas w pobliżu poprzedniej elektrowni. Około 65% Litwinów wypowiedziało się przeciw temu projektowi⁶⁴. Chociaż referendum nie ma charakteru wiążącego, toczy się debata na ten temat. Litewscy politycy uważają, że jest to konieczne, aby uniezależnić Litwę od dostaw energii, szczególnie z Rosji. Istnieje obawa, że rezygnacja z projektu zwiększy wpływ Rosji w tym regionie. Obawy te potęgują zapowiedzi Moskwy o zamiarach budowania elektrowni jądrowej w Kaliningradzie. Były litewski premier Kubilius wyraźnie mówił: *Jeżeli nie zbudujemy naszej własnej elektrowni atomowej, to nasze pieniądze, pieniądze*

⁶⁰ W tym obszarze tematycznym zob. G. Oettinger, *Wyzwania dla europejskiej polityki energetycznej*, „Przegląd Natoliński”, 2013, nr 1(14), Natolin, Warszawa 2013, s. 19.

⁶¹ Ibidem, s. 9.

⁶² Ibidem.

⁶³ Ibidem, s. 10.

⁶⁴ RIA novosti, *Lithuanian PM: Nuclear Plant Cancellation ‘Helps Russia’*, 13 listopada 2012, <http://en.ria.ru/world/20121113/177433018.html> [dostęp 12.V.2013].

naszych konsumentów, naszych mieszkańców, które wydajemy na import elektryczności, będą wydawane na budowanie elektrowni atomowej w [Rosyjskim – przyp. L.G. i M.T.] regionie Kaliningradu⁶⁵.

Po wynikach referendum przyszłość Visaginy jest jednak niepewna. Obecny premier Algirdas Butkevicius opowiedział się za pracą nad projektem wspólnie z Estonią i Łotwą, aby przeprowadzić analizę o dalszej procedurze⁶⁶. Premier Estonii po odrzuceniu przez większość Litwinów projektu elektrowni proponuje nowe referendum⁶⁷. Według opinii ekspertów grupy roboczej stworzonej przez rząd litewski projekt w obecnej formie nie ma przyszłości, bo ceny za energię byłyby wysokie, a przez to niekonkurencyjne⁶⁸. Strategia litewska przewiduje dodatkowy projekt w ramach dywersyfikacji litewskich dostaw energii. Mowa tu o budowie terminalu LNG. Zaplanowana jest także budowa gazociągu między Litwą i Polską. Dzięki tej inwestycji Litwa ma zostać włączona do sieci energetycznej Unii Europejskiej⁶⁹. Obecne połączenie Litwy z siecią dostaw gazu pochodzi z Rosji i wiedzie poprzez Białoruś, co powoduje wysoki poziom zależności od jednego dostawcy oraz zagrożenie dla stabilnego zaopatrzenia z powodu konfliktów Rosji z krajami tranzytowymi. Realizacja projektu terminalu LNG prawdopodobnie zmniejszyłaby ceny gazu.

Wydaje się więc, że interesy narodowe Litwy i ramy prawne UE w zakresie wewnętrznej polityki energetycznej są podobne. Jest to jeden z powodów tego, że litewska prezydencja w tym obszarze ma szansę zakończyć się sukcesem. Patrząc na zewnętrzną politykę energetyczną UE mamy do czynienia z inną sytuacją. Istnieją różne polityki bilateralne i różne interesy narodowe. Szczególnie w tym zakresie relacje państw członkowskich z Rosją są istotnym elementem. UE jest mocno uzależniona od dostaw gazu z Rosji, ale nastawienia wobec Rosji się bardzo różnią. Kwestią zasadniczą jest więc to, w jakim stopniu Litwa ma możliwość promowania umocnionej polityki zewnętrznej UE w zakresie energetycznym. Jak świadczą sprawy regionu Morza Bałtyckiego czy wypowiedź byłego premiera Litwy o budowie elektrowni atomowej, nastawienie Litwy wobec Rosji nadal jest określane jako wrogie. Litwa jako mały kraj z historią długiego okresu zależności od ZSRR potrzebuje sojusz-

⁶⁵ Ibidem. Własne tłumaczenie z j. angielskiego.

⁶⁶ *J-V format proposed for nuclear project*, „The Baltic Times”, 15.V.2013, <http://www.baltictimes.com/news/articles/32927/> [dostęp 20.V.2013].

⁶⁷ Ibidem.

⁶⁸ *Energy alternatives for Lithuania discussed*, „The Baltic Times”, 24.IV.2013, <http://www.baltictimes.com/news/articles/32874/> [dostęp 20.V.2013].

⁶⁹ Ministerstwo Energii Republiki Litwy, *National Energy...*, op. cit., s. 10.

ników, aby realizować swoje cele na poziomie unijnym. Z perspektywy Litwy współpraca z sąsiadami, jak Polska, Skandynawia i pozostałe państwa bałtyckie, jest istotna w zakresie polityki energetycznej. Kraje te zmieniły swoją politykę wobec Rosji, akceptując konieczność jej integrowania w podejmowaniu decyzji. Dlatego państwom bałtyckim trudno znaleźć sojuszników w tej kwestii. W tym kontekście jest to ciekawe, że rozwija się polityka Niemiec wobec Rosji.

Niemcy są znane z realnej polityki rosyjskiej. Realizm gospodarczy strategicznego partnerstwa, wprowadzony przez rząd G. Schrödera, między Rosją i Niemcami leżał w interesie obu stron. Z perspektywy Niemiec to partnerstwo podnosiło stabilność dostaw energii dla potrzeb niemieckiego przemysłu, a z perspektywy Rosji export niemieckich dóbr inwestycyjnych był konieczny⁷⁰. Niemiecka polityka *Russia first*⁷¹ prowadziła jednak do konfliktów z innymi państwami UE, przede wszystkim z Polską. W dodatku ta polityczna formuła była mocno krytykowana przez niemieckie społeczeństwo. Schröder stracił swoją reputację za bezwzględne wsparcie dla W. Putina i przyjęcie stanowiska w radzie nadzorczej Gazpromu po zakończeniu swojej kariery politycznej. Rząd Angeli Merkel wycofał się z tej polityki wobec Rosji. Partnerstwo Modernizacji z 2008 roku pokazuje, że polityka realna Niemiec, poprzez wymianę gospodarczą, miała także wspierać transformację społeczną. Zarówno wydarzenia w polityce zagranicznej Rosji, na przykład wojny gazowe, jak i wydarzenia na poziomie narodowym, przede wszystkim brak demokracji i gwarancji praw człowieka, prowadziły do rozczarowania niemieckich oczekiwania. W marcu 2013 roku zagraniczne fundacje i organizacje pozarządowe zostały poddane inwigilacji przez rosyjskie służby publiczne ze względu na brak rejestracji jako „zagraniczni agenci”, czego wymaga od nich nowa rosyjska ustawa. W niemieckich mediach pojawiły się reakcje pełne oburzenia i kanclerz Merkel wyraźnie wypowiedziała się za różnorodnością prasy i społeczeństwa oraz krytykowała fakt, że dyski twarde fundacji zostały przeszukiwane⁷². Nasuwa się więc pytanie, w jakim kierunku relacje rosyjsko-niemieckie będą się rozwijały? Wydaje się, że w Niemczech nie ma konsensusu politycznego w tej sprawie, chociaż nie można ukrywać, że Rosja

⁷⁰ R. Formuszewicz, *Adwokat i strażnik*, „Nowa Europa Wschodnia”, maj–sierpień 2012, nr 3–4, s. 175–180, s. 176.

⁷¹ Ibidem, s. 178.

⁷² *Pressekonferenz von Bundeskanzlerin Merkel und Präsident Putin anl. der Hannover Messe 2013*, 8 kwietnia 2013 r., <http://www.bundesregierung.de/Content/DE/Mitschrift/Pressekonferenzen/2013/04/2013-04-08-merkel-putin-hannvoer-messe.html> [dostęp 20.VI.2013].

jest ważnym partnerem Niemiec. Centralne pytanie w tym kontekście brzmi, czy i w jakim stopniu wartości mają być częścią strategicznego partnerstwa między Rosją i Niemcami?⁷³

Relacje rosyjsko-niemieckie są przede wszystkim dla państw środkowo i wschodnioeuropejskich, jak i dla polityki zagranicznej całej UE, decydujące. Przejmowanie inicjatyw przez te ostatnie państwa, szczególnie te, które były w zasięgu wpływów ZSRR, jest trudne i bez sojusznika wśród „dużych państw” UE często niemożliwe. Polska stopniowo wypracowała dla siebie nową pozycję w unijnej polityce wobec Rosji. Zarówno dla Litwy, jak i dla Polski niezależność energetyczna od Rosji jest narodowym priorytetem strategicznym. Dlatego ścisła współpraca Litwy z Polską w tym obszarze tematycznym, na poziomie unijnym (przede wszystkim w Radzie UE) byłaby dla obu państw korzystna. Tym bardziej że Polska stara się prowadzić coraz bardziej realną politykę wobec Rosji, szczególnie we współpracy z Niemcami w ramach spotkań trójstronnych, które na przykład umożliwiły implementację reżimu bezwizowego dla polskich granic z Kaliningradem⁷⁴.

Podsumowując, Niemcy są zdecydowanie nadal centralnym aktorem w unijnej polityce zagranicznej. Z powodu opisanych wydarzeń i zmian w relacjach polsko-rosyjskich istnieje obecnie klimat bardziej sprzyjający kształtowaniu polityki niemieckiej wobec Rosji. Litwa powinna zatem ściśle współpracować z partnerami regionalnymi oraz z polskimi i niemieckimi sojusznikami po to, by realizować priorytet umocnienia polityki zagranicznej UE w zakresie energetycznym. Tym bardziej że Polska też wypowiada się za uregulowaniem tych spraw na poziomie unijnym.

Wskazana zmiana polityki zagranicznej wobec Rosji jest również ważna dla litewskiego priorytetu Partnerstwa Wschodniego.

3.3. Litwa i Partnerstwo Wschodnie oraz zabezpieczenie granic UE

W listopadzie 2013 roku w Wilnie odbędzie się szczyt Partnerstwa Wschodniego. Jest on uważany za decydujący dla przyszłości Partnerstwa Wschodniego i stanowi jeden z najważniejszych priorytetów litewskiego przewodnictwa⁷⁵. Przede wszystkim Polska walczyła o to, aby UE w ramach Europejskiej Polity-

⁷³ J. Franzke, *Realität oder Mythos? Zur strategischen Partnerschaft zwischen Deutschland und Russland*, „WeltTrends”, 2013, 89, marzec/kwiecień, s. 37–46, s. 40.

⁷⁴ A. Makarychev, *Soft-power in German-Russian relations*, „WeltTrends”, marzec/kwiecień 2013, nr 89, s. 78–85, s. 84.

⁷⁵ G. Gromadzki, Ł. Wenerski, *Policy Brief: Going forward anyway. The Polish view of the crisis of the Eastern Partnership*, Bertelsmann Stiftung i Instytut Spraw Publicznych,

ki Sąsiedztwa utworzyła nowy instrument nazwany Partnerstwem Wschodnim (PW). Oficjalnie PW zostało zainaugurowane w 2009 roku na szczycie Rady Europejskiej w Pradze⁷⁶. Celem tego partnerstwa, które dotyczy Ukrainy, Białorusi, Mołdawii, Gruzji, Armenii i Azerbejdżanu, jest ekonomiczne i polityczne zbliżenie tych państw do UE poprzez umowy stowarzyszeniowe. Te państwa leżą między sferą wpływu rosyjskiego i UE. Od początku wskazywano, że Partnerstwo Wschodnie nie ma antyrosyjskich akcentów. Mimo tych zapewnień Moskwa podchodzi do projektu z nieufnością⁷⁷.

Zarówno z powodów historycznych, geograficznych, jak i ze względu na politykę bezpieczeństwa, Polska i Litwa mają podobne interesy w tym regionie. Polska graniczy m.in. z Ukrainą, podczas gdy Litwa graniczy z Białorusią. Stabilna sytuacja w państwach PW leży więc w interesie obu krajów. Oprócz interesów w zakresie polityki bezpieczeństwa pojawia się jeszcze inna kwestia. Litwa, podobnie jak Polska, chce umacniać swoją pozycję państwa sprzyjającego dalszemu rozszerzeniu UE. To stanowisko wyraża również poprzez popieranie europejskich dążeń państw regionu aktualnie spoza grona członków UE. W tym kontekście Vydas Gedvilas, rzecznik litewskiego parlamentu, uważa przewodnictwo Litwy w Radzie UE za: *powrót do rodzi-ny demokratycznych i wolnych narodów europejskich... Jestem przekonany, że Litwa będzie wykonywała te zadanie w sposób odpowiedzialny i poważny, aby zapewnić pomyślność obywateli Unii Europejskiej i bezpieczną i nowoczesną Europę. Będzie to również okazja dla Litwy, aby przedstawić się Europie i światu. Ja myślę, że Prezydencja będzie wykorzystana, aby umacniać pozycję Litwy w Unii Europejskiej*⁷⁸.

Ta wypowiedź rzecznika parlamentu litewskiego wyraźnie ilustruje typową narrację polityczną państw na peryferiach UE. Jest ona związana z aspektem zabezpieczenia granic i stabilności regionu pozaunijnego. W tym kontekście J. Jańczak mówi o „kompleksie peryferii” (*periphery complex*) i „mentalności frontalnej” (*front mentality*), które kierują działalnością członków UE przy

---

2013, s. 1, <http://isp.org.pl/uploads/filemanager/pliki/GoingforwardanywayFINAL.pdf> [dostęp 20.VI.2013].

⁷⁶ B. Koszel, *Neue Herausforderungen der EU-Ostpartnerschaft*, „WeltTrends”, maj/czerwiec 2011, nr 78, s. 41–48, s. 42.

⁷⁷ Ibidem, s. 43.

⁷⁸ Własne tłumaczenie z j. angielskiego. V. Gedvilas, *Forthcoming Lithuanian Presidency of the Council of the EU at the meeting between the Speaker of the Seimas and the diplomatic corps residing in Lithuania. Verbatim report*, 14 grudnia 2012 r., http://www3.lrs.lt/pls/inter/pirmininkavimas.rodyti?p_r=8408&p_k=2&p_d=131353 [dostęp 20.VI.2013].

granicach⁷⁹. Zależności te mogą powodować, że państwa te będą starały się grać rolę obrońców Europy (*defenders of Europeanness*) i nauczycieli europejskości (*teachers of Europeanness*).

Partnerstwo Wschodnie, czyli bezpieczne granice poprzez przyjazne i stabilne sąsiedztwo, pozwala na uwiarygodnienie litewskiej europejskości i umiejętności działania w interesie UE. Na tym tle litewskie przewodnictwo w Radzie UE stanowi szansę na poprawę pozycji Litwy w gronie państw członkowskich. W wywiadzie dla niemieckiej gazety „Süddeutsche Zeitung” prezydent Grybauskaite podkreśliła, że przyznana jej nagroda Karola Wielkiego jest odznaczeniem dla całego regionu bałtyckiego⁸⁰, a w niemieckiej gazecie internetowej „Spiegel Online”, Grybauskaite zwróciła szczególną uwagę na litewską zdolność adaptacji do kryzysu gospodarczego, która przyniosła obecny wzrost gospodarczy kraju⁸¹. Pani prezydent podkreśla też różnice w mentalności północnoeuropejskich i południoeuropejskich państw oraz wspomniała o proeuropejskości Litwinów i o znaczeniu solidarności. Pokazuje to, że w ramach priorytetu Partnerstwa Wschodniego, Litwa już przed prezydencją świadomie korzysta z okazji, aby wzmacniać swoją pozycję w UE.

Sukces Partnerstwa Wschodniego zależy jednak też od woli sześciu państw jak i od pozostałych państw członkowskich UE. Celem listopadowego szczytu ma być podpisanie umowy stowarzyszeniowej z Ukrainą. Na podstawie tego aktu zdolności zbliżenia stanowisk partnerów w sprawie stowarzyszenia mierzy się dalsze szanse na sukces Partnerstwa Wschodniego⁸². Ponadto wśród państw UE można zaobserwować zanikanie podziału na państwa o nastawieniu pro lub antyrosyjskim. Na tym tle Litwa mogłaby korzystać z polskich doświadczeń w polityce wobec Rosji. Zmiany w polityce litewskiej wobec Rosji poprzez skuteczne prowadzenie polityki Partnerstwa Wschodniego w ramach prezydencji mogą być dużym atutem dla Litwy. Może to również prowadzić do lepszego postrzegania Litwy przez państwa członkowskie w zakresie relacji z Rosją. To z kolei może prowadzić do włączenia Litwy do spraw, w których Rosja gra ważną rolę. Jak już wspomniano Finlandia nie zaprosiła Litwy na stworzenie Północnej Unii Obrony i Polityki Zagranicznej właśnie z powodu jej antyrosyjskiego nastawienia.

⁷⁹ J. Jańczak, *Why go beyond borders? Historical and Structural Reasons for the EU Eastern Edge States' External Initiatives*, [w:] *Beyond Borders. External Relations of the European Union*, J. Jańczak (red.), Adam Mickiewicz University, Poznań 2008, s. 59–67.

⁸⁰ K. Brill, *Beliebtste...*, op. cit.

⁸¹ C. Volkery, *Litauens Präsidentin...*, op. cit.

⁸² G. Gromadzki, Ł. Wenerski, *Policy Brief...*, op. cit., s. 1–2.

Niemcy są zdecydowanie ważnym partnerem w zakresie Partnerstwa Wschodniego, nie wykazują jednak inicjatyw w tym zakresie. Należy obserwować, jak się rozwiną relacje rosyjsko-niemieckie. Jednocześnie takie kraje, jak Litwa, Polska i państwa Skandynawii mogą przekonać Niemców do większej aktywności w tej sprawie. Polska na przykład chciałaby otworzyć państwom Partnerstwa Wschodniego perspektywę członkostwa, jednak brakuje zaangażowania innych państw⁸³. Trzeba więc silnie wspierać kooperację z Niemcami i przekonywać ich do współpracy w tej kwestii⁸⁴. Sukces Partnerstwa Wschodniego będzie więc zależał w dużym stopniu od litewskiej zdolności mediacji i przekonania. Szczególnie ścisła współpraca z Polską będzie przy tym istotna.

Podczas prezydencji w Radzie UE Litwa może mieć zdecydowanie mniejszy wpływ na wolę i gotowość sześciu państw Partnerstwa Wschodniego. Pytanie, w jakim stopniu te państwa chcą współpracować z UE? Strategicznym celem Ukrainy jest integracja europejska, a jednocześnie prezydent Janukowicz zamierza uwzględnić interesy rosyjskojęzycznych mieszkańców; w Białorusi nie widać ani preferencji dla UE, ani dla Rosji; prezydent Gruzji Saakaszwili jest uważany za demokratę, a jednak nie dopuścił rosyjskich inwestycji do kraju⁸⁵. Jak podkreśla gazeta „Rzeczpospolita”, nie można wyraźnie sprecyzować chęci tych państw do integracji z UE. Poza tym sytuacja polityczna może się szybko zmienić. Litwa powinna więc korzystać z możliwości, jakie daje jej prezydencja. Decydujące będą działania mediacyjne. Podpisanie umowy stowarzyszeniowej jest postrzegane jako wskaźnik, na podstawie którego można zmierzyć sukces przewodnictwa dla Litwy. Państwa popierające wzmocnienie Partnerstwa Wschodniego będą na to liczyły. Dla Partnerstwa Wschodniego byłoby to ważną podstawą dalszej współpracy. Stąd odpowiedzialność Litwy, aby doprowadzić do kompromisu wszystkie strony.

4. POLITYKA INFORMACYJNA

W okresie od listopada 2012 do końca kwietnia 2013 roku wielokrotnie staraliśmy się uzyskać informacje o zbliżającej się litewskiej prezydencji w Radzie. Wysyłaliśmy korespondencję drogą elektroniczną na wskazane w tabeli adresy, które znajdowaliśmy na oficjalnych stronach Ministerstwa Spraw Zagranicznych Litwy, stronie internetowej zapowiadającej przewod-

⁸³ Ibidem, s. 3.

⁸⁴ Ibidem, s. 5.

⁸⁵ F. Memches, *Klub ruroseptycznych kacyków*, „Rzeczpospolita”, 9.X.2012.

nictwo, w think-tankach niemieckich zajmujących się państwami bałtyckimi, do Ambasady Republiki Litewskiej w Polsce, Konsulatu Republiki Litewskiej w Polsce⁸⁶.

⁸⁶ Przykładowa treść wysłanej korespondencji: *Dzień dobry, W kontekście zbliżającej się prezydencji Litwy kierowałem już moje pytania do rządu i, niestety, bez odpowiedzi. Być może Państwo mi pomogą. Chciałem zapytać, jak wygląda na Litwie koordynacja polityki europejskiej, w jaki sposób administracja litewska przygotowuje się do prezydencji, czy oprócz spotkań na politycznym szczeblu, są spotkania robocze z przedstawicielami Polski w sprawie przekazania know how prezydencji? Z przedstawicielami innych państw? Jaki model prezydencji będzie wdrażała Litwa? Jak układa się współpraca w ramach trio? Przygotowuję wystąpienie i artykuł naukowy pt. „Litwa w przededniu prezydencji w Radzie UE” i byłbym zobowiązany za otrzymanie od Państwa jakiegokolwiek odpowiedzi. Z poważaniem, Mikołaj Tomaszuk”; „To whom it may concern, my name is Lara Gregl and I am a student of international relations at the Adam Mickiewicz University in Poznan, Poland. Together with Dr. M. Tomaszuk, expert in European policy, I am currently working on an academic paper about the upcoming Lithuanian Presidency of the Council of the European Union. In this regard, I would like to kindly ask you for some information about our two main research aspects:*

- * *The Lithuanian system of political coordination during the Presidency;*
- * *The formulated priorities.*

1. Concerning the system of political coordination and the effective management of the Presidency our research team is interested in aspects such as:

- * *Which institutions coordinate the work in the course of the Presidency (eg. Ministries, departments and agencies, lobby groups, social groups)?*
- * *What is their hierarchy and what are their respective tasks?*
- * *Are there any individual persons specially responsible?*
- * *At what stage in the course of the Presidency are the respective actors involved?*
- * *Is there any difference between the legal system and the way it works in practice?*

2. Regarding the priorities: Do you have more detailed information than on the website?

- * *Concerning your priority of an internal energy market and a common external energy policy: How do you intend to promote the integration of EU energy policy and the coordination of member states' interests within external energy policy?*
- * *Concerning the implementation of the strategy of the Baltic Sea Region: How do you intend to call the states' attention to this region and to encourage an intensified engagement? How do you intend to implement a strategy based on the good will of the member states effectively?*
- * *With whom do you intend to closely cooperate within the Eastern Partnership? Do you see a chance to gain Germany's interest in this region? What can be Poland's role, which initiated this proposal? Do you think that the current economic and financial crisis may prevent EU member states to invest in the Eastern European region?*
- * *How do you intend to coordinate the implementation of the priority of EU external border controlling with the bordering countries inside and outside the European Union?*

Tabela 1

Instytucja	Adres	Odpowiedź
Departament Prezydencji w Radzie UE	espirmininkavimas@urm.lt	brak
Ministerstwo Spraw Zagranicznych	urm@urm.lt	brak
Fundacja Konrada Adenauera – Verbindungsbüro Litauen	vilnius@adenauer.lt	negatywna
Fundacja Friedricha Naumanna	info@freiheit.org	brak
Fundacja Heinricha Bölla	brussels@boell.eu	brak
Akcja Wyborcza Polaków na Litwie	info@awpl.lt	brak
Ambasada Republiki Litewskiej w Polsce	amb.pl@urm.lt, consul.pl@urm.lt, rasa.rimickaite@urm.lt	Brak/ odpowiedź odsyłająca

Źródło: opracowanie własne na podstawie korespondencji trzykrotnie wysyłanej do wskazanych podmiotów w okresie od listopada 2012 roku do kwietnia 2013 roku.

Jak pokazuje tabela 1, żadna z instytucji, do której zostały wysłane prośby o przesłanie informacji na temat zbliżającej się prezydencji nie odpowiedziała w satysfakcjonujący badaczy sposób. Elementem podnoszącym prawdopodobieństwo odbycia wizyty studyjnej, było wykonanie 6 rozmów telefonicznych z biurem poselskim Akcji Wyborczej Polaków na Litwie.

Skąpe informacje źle świadczą o wadze, z jaką Litwa podchodzi do informowania o swej prezydencji. Pamiętać należy, że wszelka informacja, w dodatku wykorzystana w opracowaniu naukowym, jest multiplikatorem przekazu o priorytetach i świadczy o przestrzeganiu przez urzędników państwa zasad dobrego obyczaju i chociażby udzielaniu jakiegokolwiek odpowiedzi na zapytanie mailowe. Analiza przekazu medialnego, sposobów jego kreacji, zakładanych rezultatów skłania do uznania, że prezydencja jest również czasem oddziaływania na zbiorowe emocje i oczekiwania społeczne w kraju, jak i za granicą. Prezydencja budzi emocje i nadzieje, angażuje w swój przebieg,

---

We would appreciate any information about the issues mentioned above. You can send them either in English, Polish, German or French. Thank you in advance for your effort, Yours sincerely Lara Gregl.

choćby pośrednio obywateli, nawet tych, którzy na co dzień nie dostrzegają perspektywy europejskiej w funkcjonowaniu państwa i w swoim otoczeniu.

Podczas polskiej prezydencji duże znaczenie przywiązywano do *public relations* na arenie międzynarodowej, rozumianych jako ciągły i nieuchronny proces komunikacji społecznej w świecie, w którym uczestniczą wszystkie rodzaje środków przekazu, ludzie (sportowcy), narodowe i ponadnarodowe struktury, organizacje międzynarodowe i korporacje transnarodowe, dzieła sztuki, wytwory materialne (narzędzia, artykuły sportowe *etc.*). Stąd oparcie przekazu wewnątrz krajowego, jak i zagranicznego, na zaplanowanych i zorganizowanych działaniach rządu w celu stworzenia wzajemnie korzystnych relacji oraz budowania pozytywnego wizerunku państwa nadającego ten przekaz⁸⁷. Również podczas prezydencji spośród wielu metod kreowania marki kraju powinno się wykorzystać także inne instrumenty: oddziaływanie poprzez służby informacyjne rządu i ministerstw, krajowe i międzynarodowe agencje informacyjne; wizerunek kształtowany poprzez oddziaływanie na środki masowego przekazu (podróże studyjne dziennikarzy, przygotowywanie i przekazywanie materiałów informacyjnych; działalność kulturalna za granicą (instytut kultury, ośrodki informacyjne, fundacje, warsztaty kulturalne ambasad); wspieranie nauki i sztuki w kraju, wydarzenia medialne w kraju; sprzedaż i promocja najlepszych produktów przemysłowych za granicą; akcje informacyjne i promocyjne skierowane do indywidualnych odbiorców, w środkach masowego przekazu oraz oddziaływanie poprzez produkty kultury masowej wpisane m.in. w kulturalny kalendarz prezydencji w kraju, jak poza jego granicami. Na podstawie zebranego materiału wydaje się, że służby litewskiej prezydencji nie spełniają tych funkcji w przededniu prezydencji. Powinny jednak zadbać o to w czasie jej trwania i podczas jej ewaluacji.

⁸⁷ Materiały seminaryjne opracowane przez autora dla słuchaczy seminarium naukowego *How to manage a presidency?* odbywającego się w Akademii Europejskiej w Berlinie 18.04.2010 roku. Opracowanie na podstawie własnych doświadczeń, jak i następującej literatury: D. Piontek, *Imagistyka społeczna, czyli marketing polityczny*, [w:] *Media masowe w systemach demokratycznych. Teoretyczne podstawy i praktyczny wymiar komunikowania politycznego*, B. Dodek-Ostrowska (red.), Wrocław 2004; M. Kucznik, *Die manipulierte Meinung, Nationale Image Politik und internationale PR*, Wien 1999; M. Ryniejska-Kiełdanowicz, *Public relations w okresie kandydowania do Unii Europejskiej*, Wrocław 2007; J. Olędzki, *Komunikowanie w świecie*, Oficyna Wydawnicza Aspra_JR, Warszawa 2001; *Marka dla Polski. Idea przewodnia. Rozwój i tożsamości narodowej Polski, Raport nr 1*, Instytut Marki Polskiej; P. Dorsch-Jungsberger, *Nationalbildforschung und PR*, [w:] *Deutschland in der internationale Kommunikation*, W. Mahle (red.), Konstanz 1995.

5. PODSUMOWANIE

- Sukces litewskiej prezydencji będzie w dużym stopniu zależał od ściślejszej współpracy z dużymi i doświadczonymi państwami UE, zarówno w kontekście administracyjnym, jak i w realizacji priorytetów. Przede wszystkim przy realizowaniu „własnych priorytetów” ścisła współpraca z Polską i Niemcami będzie potrzebna Litwie. Sukces prezydencji będzie również zależał od współpracy instytucjonalnej na szczeblu unijnym, tym bardziej że Litwa spotyka się z niezwykle dużymi wyzwaniem, jak ustalenie budżetu UE. Można przypuszczać, że szczególnie Komisja Europejska będzie grała tutaj kluczową rolę, przede wszystkim ze względu na to, że będzie to pierwsza prezydencja litewska w Radzie UE.
- Można sugerować różne sukcesy przy realizacji własnych priorytetów Litwy. Najlepsze rokowania na sukces ma priorytet rozbudowania sieci energetycznej. Największe wyzwanie i największa presja będzie natomiast towarzyszyła Partnerstwu Wschodniemu.
- Ze względu na przygotowania prezydencji wydaje się, że Litwa dobrze balansuje między interesami narodowymi i interesami unijnymi, i z perspektywy innych państw taka polityka wydaje się wiarygodna i zyskuje akceptację. Kluczową rolę w tym kontekście niewątpliwie odgrywa prezydent Grybauskaitė.
- Na podstawie zebranego materiału wydaje się, że służby litewskiej prezydencji nie informują wystarczająco o prezydencji w przededniu jej inauguracji. Powinny jednak zadbać o to w czasie jej trwania i podczas jej ewaluacji.
- Litwa potwierdzi lizboński model prezydencji z uwzględnieniem nieformalnych uwarunkowań jej funkcjonowania
- Agenda prezydencji Litwy w znaczący sposób będzie zdeterminowana przez agendę unijną i sprawy pozostające poza jej zasięgiem, jak np. wybory w Niemczech i w Mołdawii
- Model brukselskiej prezydencji będzie sprzyjał europeizacji litewskiej administracji

Czerwiec 2013 r.

BIBLIOGRAFIA

Dokumenty

Baltic Development Forum, *State of the region report. The top of Europe bracing itself for difficult times. Baltic Sea Region Collaboration to sustain growth*, 2012, http://www.bsr2012.eu/wp-content/uploads/BDF_SoRR_2012.pdf [dostęp 20.VI.2013].

Gedvilas V., *Forthcoming Lithuanian Presidency of the Council of the EU at the meeting between the Speaker of the Seimas and the diplomatic corps residing in Lithuania. Verbatim report*, 14 grudnia 2012 r.

IEA, Lithuania, <http://www.iea.org/countries/non-membercountries/lithuania/> [dostęp 8.V.2013].

Komisja Europejska, *Komunikat Komisji do Parlamentu Europejskiego, Rady, Europejskiego Komitetu ekonomiczno-społecznego i komitetu regionów dotyczący Strategii Unii Europejskiej dla regionu Morza Bałtyckiego*, COM (2009/248/3).

Ministerstwo Energii Republiki Litwy, *National Energy Independence Strategy of the Republic of Lithuania*, przyjęta przez parlament litewski Seimas 26 czerwca 2012. Strategia dostępna na stronie internetowej: http://www.enmin.lt/en/activity/veiklos_kryptys/strateginis_planavimas_ir_ES_project_2010_2050.php.

Materiały prasowe; źródła internetowe

Barroso J.M.D., *Statement by President Barroso following the meeting of the European Commission with the Prime Minister of Lithuania, Mr Algirdas Butkevičius*, Komunikat Komisji Europejskiej (SPEECH/13/361) z dnia 24 kwietnia 2013 r.

Brill K., *Beliebteste Zuchtmeisterin*, „Süddeutsche Zeitung”, nr 103, 4–5.V.2013.

Buckens M., *Lithuania's No 1 priority: Emerge from being a small energy Island*, „Europolitics”, Summer 2013.

Cherkasau M., *Lithuania looking ahead*, „The Baltic Times”, 3.IV.2013, <http://www.baltictimes.com/news/articles/32776/> [dostęp 8.V.2013].

Eine Gesprächsrunde, *Ambitionierte Pläne- harte Realität. Die neuen EU-Mitglieder und die Ratspräsidentschaft*, „WeltTrends”, 2011, 78, maj/czerwiec.

Euractiv, *EU-Russian cooperation needed to stop Baltic Sea becoming 'green soup'* z 21 lutego 2013 r. Pobrano z <http://www.euractiv.com/global-europe/lets-cooperate-russia-baltic-tur-analysis-517994>

„Europolitics”, Issue 1, Summer 2013.

- Internationaler Karlspreis zu Aachen, *Begründung des Direktoriums der Gesellschaft für die Verleihung des Internationalen Karlspreises zu Aachen an die Präsidentin der Republik Litauen Dr. Dalia Grybauskaitė*. Dostępne na stronie internetowej http://www.karlspreis.de/aktuelles/karlspreis_2013.html
- Iwaniuk J., *Ex-„Baltic tiger” on way to recovery. Need for structural reforms remains essential*, „Europolitics”, Summer 2013.
- Jegelevicius L., *How far will low-budget airline carry the Steel Magnolia?*, „The Baltic Times”, 25.IV.2013. Pobrano z <http://www.baltictimes.com/news/articles/32901/>
- J-V format proposed for nuclear project*, „The Baltic Times”, <http://www.baltictimes.com/news/articles/32927/> [dostęp 20.V.2013].
- Laurinenaite Simeleviciene J.J., *Litwa: Białorusini, ci wspaniali klienci*, www.presseurop.eu
- Pop V., *Lithuania faces record legislative load for EU presidency*, www.euobserver.com
- Pressekonferenz von Bundeskanzlerin Merkel und Präsident Putin anl. der Hannover Messe 2013*, 8 kwietnia 2013 r., <http://www.bundesregierung.de/Content/DE/Mitschrift/Pressekonferenzen/2013/04/2013-04-08-merkel-putin-hannvoer-messe.html> [dostęp 20.VI.2013].
- Przewodnik po zwykłej procedurze ustawodawczej*, Urząd Oficjalnych Publikacji UE, Bruksela 2010.
- RIA novosti, *Lithuanian PM: Nuclear Plant Cancellation ‘Helps Russia’*, 13 listopada 2012, <http://en.ria.ru/world/20121113/177433018.html> [dostęp 12.V.2013].
- Volkery C., *Litauens Präsidentin Grybauskaitė: „Früher war Brüssel die Zielscheibe, heute ist es Merkel“*, „Spiegel Online”, 26.IV.2013. Pobrano z <http://www.spiegel.de/politik/ausland/litauens-praesidentin-grybauskaitė-verteidigt-sparkurs-in-euro-krise-a-896614.html>
- Watson R., *Cutting a dash on the European scene. Lithuania takes EU Presidency role for first time*, „Europolitics”, Summer 2013.

Opracowania książkowe

- Dorsch-Jungsberger P., *Nationalbildforschung und PR*, [w:] *Deutschland in der internationale Kommunikation*, W. Mahle (red.), Konstanz 1995.
- Fiszer J. (red.), *Prezydencja Polski w Radzie Unii Europejskiej*, Wydawnictwo Naukowe Instytutu Studiów Politycznych Polskiej Akademii Nauk, Warszawa 2012.
- Formuszewicz R., *Adwokat i strażnik*, „Nowa Europa Wschodnia”, maj–sierpień 2012, nr 3–4.

- Franzke J., *Realität oder Mythos? Zur strategischen Partnerschaft zwischen Deutschland und Russland*, „WeltTrends”, marzec/kwiecień 2013, nr 89.
- Gromadzki G., Wenerski Ł., *Policy Brief: Going forward anyway. The Polish view of the crisis of the Eastern Partnership*, Bertelsmann Stiftung i Instytut Spraw Publicznych, 2013.
- Jańczak J., *Why go beyond borders? Historical and Structural Reasons for the EU Eastern Edge States' External Initiatives*, [w:] *Beyond Borders. External Relations of the European Union*, J. Jańczak (red.), Uniwersytet Adama Mickiewicza, Poznań 2008.
- Jaskulski A., *Struktura i funkcje prezydencji w Radzie Unii Europejskiej*, [w:] *Przewodnictwo państwa w Radzie Unii Europejskiej – doświadczenia partnerów, propozycje dla Polski*, Z. Czachór, M. Tomaszuk (red.), WNPiD UAM, Poznań 2009.
- Jensen M., Nederguard P., *Erfolgreiche Koordination in turbulenten Zeiten, die dänische Ratspräsidentschaft im ersten Halbjahr 2012*, „Integration”, 2012, nr 4.
- Koszel B., *Neue Herausforderungen der EU-Ostpartnerschaft*, „WeltTrends”, maj/czerwiec 2011, nr 78.
- Kucznik M., *Die manipulierte Meinung, Nationale Image Politik und internationale PR*, Wien 1999.
- Makarychev A., *Soft-power in German-Russian relations*, „WeltTrends”, marzec/kwiecień 2013, nr 89.
- Marka dla Polski. Idea przewodnia. Rozwój i tożsamości narodowej Polski, Raport nr 1*, Instytut Marki Polskiej.
- Memches F., *Klub ruroseptycznych kacyków*, „Rzeczpospolita”, 9.X.2012.
- Mouritzen H., *Russia as key to the Baltic Sea region*, Danish Institute for International Studies Brief., wrzesień 2009 r.
- Oettinger G., *Wyzwania dla europejskiej polityki energetycznej*, „Przegląd Natoliński”, 2013, nr 1(14), Natolin, Warszawa 2013.
- Olędzki J., *Komunikowanie w świecie*, Oficyna Wydawnicza Aspra_JR, Warszawa 2001.
- Piontek D., *Imagistyka społeczna, czyli marketing polityczny*, [w:] *Media masowe w systemach demokratycznych. Teoretyczne podstawy i praktyczny wymiar komunikowania politycznego*, B. Dodek-Ostrowska (red.), Wrocław 2004.
- Ryniejska-Kiełdanowicz M., *Public relations w okresie kandydowania do Unii Europejskiej*, Wrocław 2007.
- Schymik C., Krumrey P., *Eine Strategie für den Ostseeraum. Kerneuropa in der nördlichen Peripherie?*, SWP, Berlin 2009.

Szczerski K. (red.), *Skuteczność polskiej prezydencji w Unii Europejskiej. Założenia, cele i ich realizacja*, Księgarnia Akademicka, Kraków 2012.

Węc J., *Pierwsza polska prezydencja w Unii Europejskiej. Uwarunkowania; Procesy decyzyjne; Osiągnięcia i niepowodzenia*, Księgarnia Akademicka, Kraków 2012.

STRESZCZENIE

Od 1 lipca 2013 roku Republika Litewska obejmie swoje pierwsze przewodnictwo w Radzie Unii Europejskiej. Litwa będzie funkcjonowała w trzeciej od wejścia w życie Traktatu Lizbońskiego trio-prezydencji. Będzie to również prezydencja piątego państwa członkowskiego, które przystąpiło w 2004 roku do UE. Przedmiot półrocznych badań, których wyniki prezentujemy w tym opracowaniu, stanowiły przygotowania Litwy do sprawowania jej pierwszego przewodnictwa w Radzie. Kierunek badań wytyczały pytania badawcze: jaki wpływ na litewską prezydencję będą miały zmiany wprowadzane do systemu instytucjonalnego UE na podstawie Traktatu z Lizbony, ale również praktyka poprzednich prezydencji? W jaki sposób przygotowania do prezydencji wpłyną na europeizację litewskiej administracji i system koordynacji polityki europejskiej? W jaki sposób rząd Litwy informuje o zbliżającej się prezydencji? Czy między Polską a Litwą dochodzi do spotkań roboczych, których celem jest wymiana dobrych praktyk? Jak mogą się kształtować priorytety litewskiej prezydencji? Co może mieć na nie wpływ? Ponadto postawiliśmy pytania dotyczące priorytetów, a mianowicie: w jakim stopniu Litwa może korzystać z okazji prezydencji w Radzie, aby promować i realizować własne interesy na szczeblu unijnym? Jak będą się przedstawiały relacje między interesami unijnymi i interesami narodowymi? Z jakimi państwami Litwa będzie współpracowała przy realizacji priorytetów, ze szczególnym uwzględnieniem państw z regionu Morza Bałtyckiego? Czy ze względu na dotychczasowe przygotowania do prezydencji w Radzie, można przewidywać, że będzie to prezydencja wiarygodna, skuteczna i efektywna?

SUMMARY

From 1 July 2013 the Republic of Lithuania will start its first presidency of the Council of the European Union. Since the Treaty of Lisbon came into force, Lithuania will participate in the third trio-presidency. It will also

be the fifth presidency of a member state that joined the European Union in 2004. The subject matter of the six-month research, the results of which are presented in the present work, was Lithuania's preparation for its first presidency of the Council and the course of research was determined by the following research questions: In what way will the changes introduced to the European Union system of institutions by the Treaty of Lisbon as well as the practice of former presidencies influence the Lithuanian presidency? In what way will the preparation to presidency influence the Europeanization of the Lithuanian administration and the system of the European policy coordination? How does the Lithuanian government publicize the approaching presidency? Are there any working meetings between Poland and Lithuania in order to exchange information about good practices? What may be the priorities of the Lithuanian presidency? What can affect them? Moreover, we asked the following questions regarding priorities: To what extent can Lithuania use the presidency of the Council to promote and satisfy its own interests at the European level? What will be the relationship between the European Union and national interests? Which countries, especially Baltic ones, will Lithuania cooperate with in the priority areas? Having taken into account the preparations to presidency so far, is it possible to predict if the Lithuanian presidency will be reliable, efficient and effective?

РЕЗЮМЕ

С 1 июля 2013 года Республика Литвы приступает к своему первому председательству в Совете Европейского Союза. Литва будет функционировать в третьем от вступления в законную силу трио-председательства. Это будет также председательство пятого государства-члена ЕС, которое вступило в ЕС в 2004 году. Предметом полугодовых исследований, результаты которого представлены в этом труде, является подготовка Литвы к осуществлению ею первого председательства в Совете ЕС.

Направление исследований определялось вопросами: Какое влияние на литовское председательство будут иметь изменения, введённые в институциональную систему ЕС, на основе Лиссабонского трактата, а также практика предыдущих председательств? Каким образом правительство Литвы информирует о приближающемся председательстве? Организуются ли рабочие встречи между Польшей и Литвой в целях обмена положительным практическим опытом? Каким образом могут формироваться приоритеты литовского председательства? Что может повлиять на них? Вопросы приоритетности

касаются, кроме того, с учётом особенной важности, следующего: В какой степени Литва может использовать председательство в Совете, чтобы продвигать и реализовывать собственные интересы на уровне ЕС? Каким образом будут представлены соотношения между союзными и национальными интересами? С какими государствами будет сотрудничать Литва при реализации приоритетов, с какими государствами региона Балтийского моря? С учётом настоящей подготовки к председательству в Совете, можно ли предвидеть, что это будет надёжное, эффективное и результативное председательство?